

Beste lezer,

Deze presentatie gaat over de opzet en opbrengst van de PreDa-pilot. Dit initiatief van Stichting HerstelTalent en de MJD-afdeling van Emergis is met ondersteuning van het CZW-bureau uitgevoerd in opdracht van de 13 Zeeuwse gemeenten. PreDa staat voor Preventie Dakloosheid. De pilot verkent en onderzoekt wat langdurige begeleiding door ervaringsdeskundige buddy's kan betekenen voor mensen met ervaring op het gebied van dakloosheid. In mijn rol als onderzoeker ben ik vanaf het begin bij de pilot betrokken. Ik heb op verschillende manieren informatie verzameld over het netwerk en over de ervaringen en ontwikkelingen bij de deelnemers zelf.

Eigenlijk is de PreDa-pilot een verbeter-experiment in de alledaagse praktijk. Daarin zijn mensen die ervaring hebben met dakloosheid, ervaringsdeskundige buddy's, MJD-begeleiders samen met naasten en andere partijen op zoek gegaan wat ertoe doet als je dakloosheid wilt voorkomen en herstel bevorderen. De informatie die we daarover hebben verzameld levert een schat aan informatie. Samen met Irene van de Giessen heb ik de verzamelde gegevens geanalyseerd. Als onderzoekers gebruiken we een vernieuwende aanpak om de betekenis en uitwerking van de buddy-begeleiding in beeld te brengen.

Onder de slides staat de uitleg waarmee we de aanpak & resultaten op 15 oktober 2026 in De Stenghe in Heinkenszand hebben gedeeld. Ruim 70 mensen waren aanwezig. In deel I van de bijeenkomst hebben deelnemers, buddy's, MJD-begeleiders, andere hulpverleners en beleidsmakers ons verhaal met hun eigen ervaringen en hartenkreten aangevuld. Na de pauze gingen ze met elkaar in gesprek. Deze presentatie gaat over deel I. De presentatie over deel II is in een apart bestand ondergebracht.

Dit onderzoek geeft prachtige voorbeelden van wat in goede onderlinge samenwerking kan ontstaan. Vanaf deze plek willen we alle deelnemers en betrokkenen van harte bedanken voor hun inbreng en inzet. Wie gaat er mee op zoek hoe we voeding kunnen geven aan de drietrapsraket?

Coline van Everdingen en Irene van de Giessen

Programma bij de presentatie over de PreDa-pilot op 15 oktober 2026:

13.15 uur Opening door dagvoorzitter David Car

13.20 uur Aanleiding, pilot-opzet & samenwerking door Anne Rietveld (MJD) & Klazine Tuinier (HerstelTalent)

13.30 uur Onderzoek aanpak & resultaten door Coline van Everdingen (VEZC, Universiteit Maastricht)

14.30 uur Pauze

14.50 uur Discussie over de betekenis onder leiding van David Care, met Irene van de Giessen als side-kick

16.00 uur Afsluiting & hoe verder?

16.30 uur Borrel

Colofon

Onderzoekers en auteurs:

Coline van Everdingen	Onafhankelijk onderzoeker Phd, arts Maatschappij & Gezondheid in VEZC
Irene van de Giessen	Adviseur en herstelcoach, Stichting HerstelTalent

Dataverwerking	De managementdata zijn verwerkt door HerstelTalent De geanonimiseerde en gecodeerde onderzoeksgegevens zijn verwerkt binnen VEZC en opgeslagen bij Universiteit Maastricht

© 2026 VEZC, Sittard.
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van VEZC.

David: Welkom mijn naam is David Car. Ik ben vandaag uw gastheer! We gaan het hebben over de PreDa-pilot (ofwel de pilot Preventie Dakloosheid die tussen de afdeling Maatschappelijk Juridisch Dienstverlening van Emergis en HerstelTalent is opgezet! We zoomen in op de ervaringen en gaan samen kijken wat we uit de PreDa-pilot kunnen leren.

En totaal off the record maar wel leuk: soms is het leven onvoorspelbaar want ooit maakte ik zelf gebruik van de diensten van het MJD. En nu sta ik hier als medewerker van HerstelTalent uw gastheer te zijn! Bovendien ben ik voor HerstelTalent de coördinator van het PreDa-project!

David: Mag ik Anne en Klazine naar voren vragen?

David: Anne, als je het mij vraagt, is dakloosheid nogal hardnekkig…

Anne: Dat is het zeker. PreDa staat voor Preventie Dakloosheid. Ons werk bij de MJD-afdeling is gericht op de maatschappelijke voorwaarden om dakloosheid te voorkomen. De MJD helpt mee, zodat er een inkomen is, schulden worden aangepakt, en mensen in een traject komen voor een geschikte woning.

David: Waarom is deze samenwerking tot stand gekomen?

Anne: Binnen het MJD zien we dat dakloosheid heel hardnekkig kan zijn. Het komt steeds meer voor. Ook de groep die langdurig of herhaald dakloos is groeit.

Klazine: Daarom waren we nieuwsgierig: Wat zouden ervaringsdeskundige HerstelTalent buddy’s voor die groep kunnen betekenen?

Anne: Zo ontstond het idee om het aanbod in de strijd tegen dakloosheid te verrijken met ervaringsdeskundige buddy’s van HerstelTalent.

Klazine: Daarom heeft HerstelTalent samen met MJD een voorstel geschreven. In mei 2023 gaven de 13 Zeeuwse gemeenten groen licht. En in november 2023 zijn we echt gestart.

David: Anne en Klazine, hoe gaat de samenwerking in deze pilot in zijn werk?

Anne & Klazine: Zeker in de begintijd hebben we geïnvesteerd om elkaar beter te leren kennen.

Anne: Als je kijkt hoe wij samen optrekken, dan verlopen de aanmeldingen via de MJD-afdeling van Emergis.

Klazine: We werken in duo's: een MJD-begeleider & een HerstelTalent-buddy maken samen de eerste afspraak

Anne: De MJD-inzet duurt in principe 3 maanden en is op de maatschappelijke voorwaarden gericht (inkomen, schulden, zoeken huis).

Klazine: Als HT-buddy's blijven we langer langszij.

Anne: En als daar reden voor is kunnen we de begeleiding vanuit MJD ook verlengen. Bijvoorbeeld als de gemeente een Wmo-indicatie afgeeft voor begeleiding

David: Waar gaat het echt om in deze pilot?

Klazine: Het gaat om samen optrekken & samen leren.

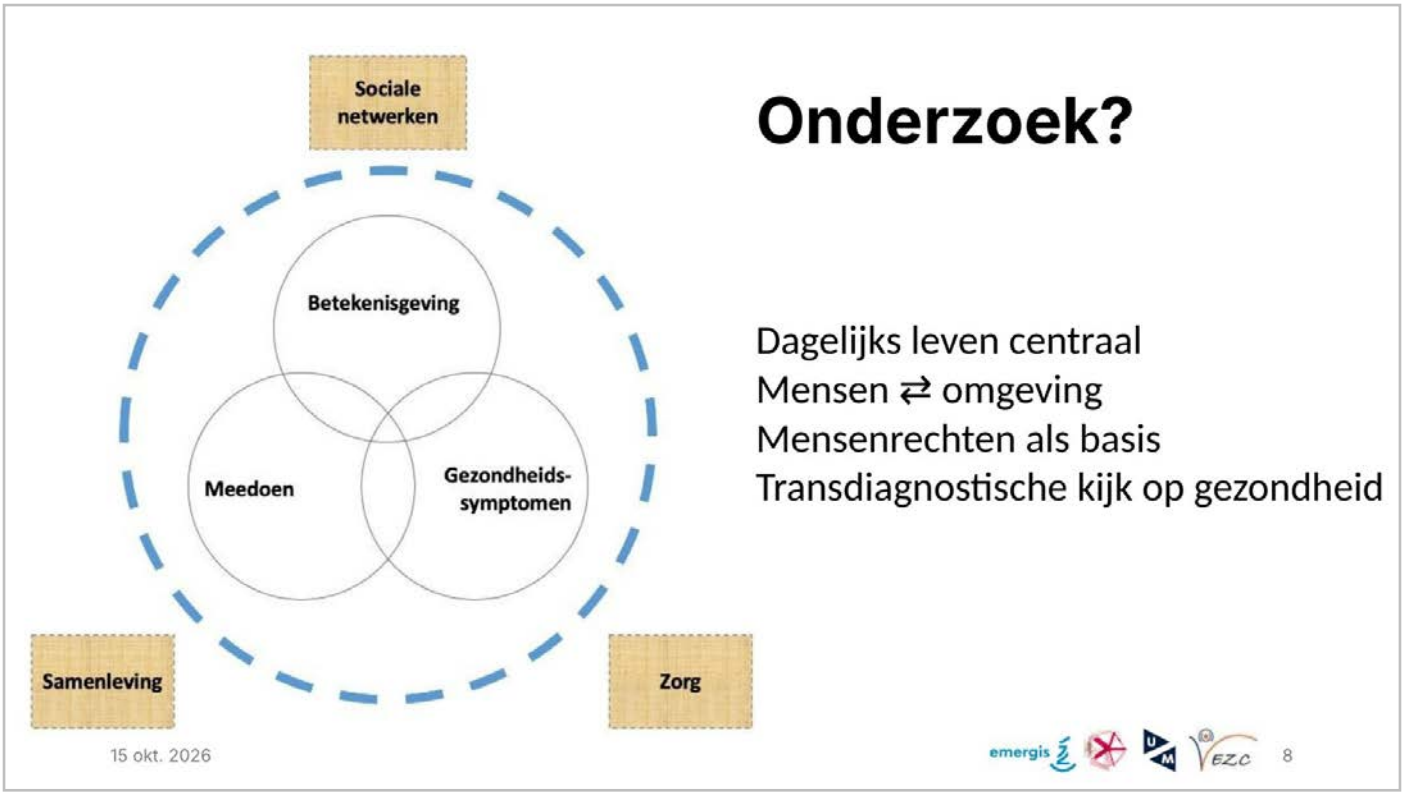
Anne: De eerste maanden hebben we geïnvesteerd om elkaar te leren kennen.

Klazine: Als buddy's hebben we samen met de deelnemers een herstelanalyse gemaakt. Daarin is teruggekeken hoe het leven tot nu toe is verlopen. Wat is essentieel in het hier en nu? En wat is belangrijk naar de toekomst toe?

David: En dan komt nu waar we allemaal op zitten wachten: de aanpak en resultaten van het onderzoek. Coline, jij komt als onderzoeker al een paar jaar bij HerstelTalent over de vloer. Hoe ben jij bij de PreDa-pilot betrokken? Coline: Nou, dat zit zo. Vanuit mijn vak als arts ben ik getraind om informatie over gezondheid en ziekte te verzamelen en beoordelen. In mijn werk als onderzoeker richt ik me op groepen die in onze samenleving aan de zijlijn zijn beland. Daarin werk ik nauw samen met de mensen waar het om gaat. We proberen te doorgronden waarom de zorg en ondersteuning niet goed aansluiten op hun behoeften. In 2025 ben ik gepromoveerd op onderzoek onder dakloze medeburgers.

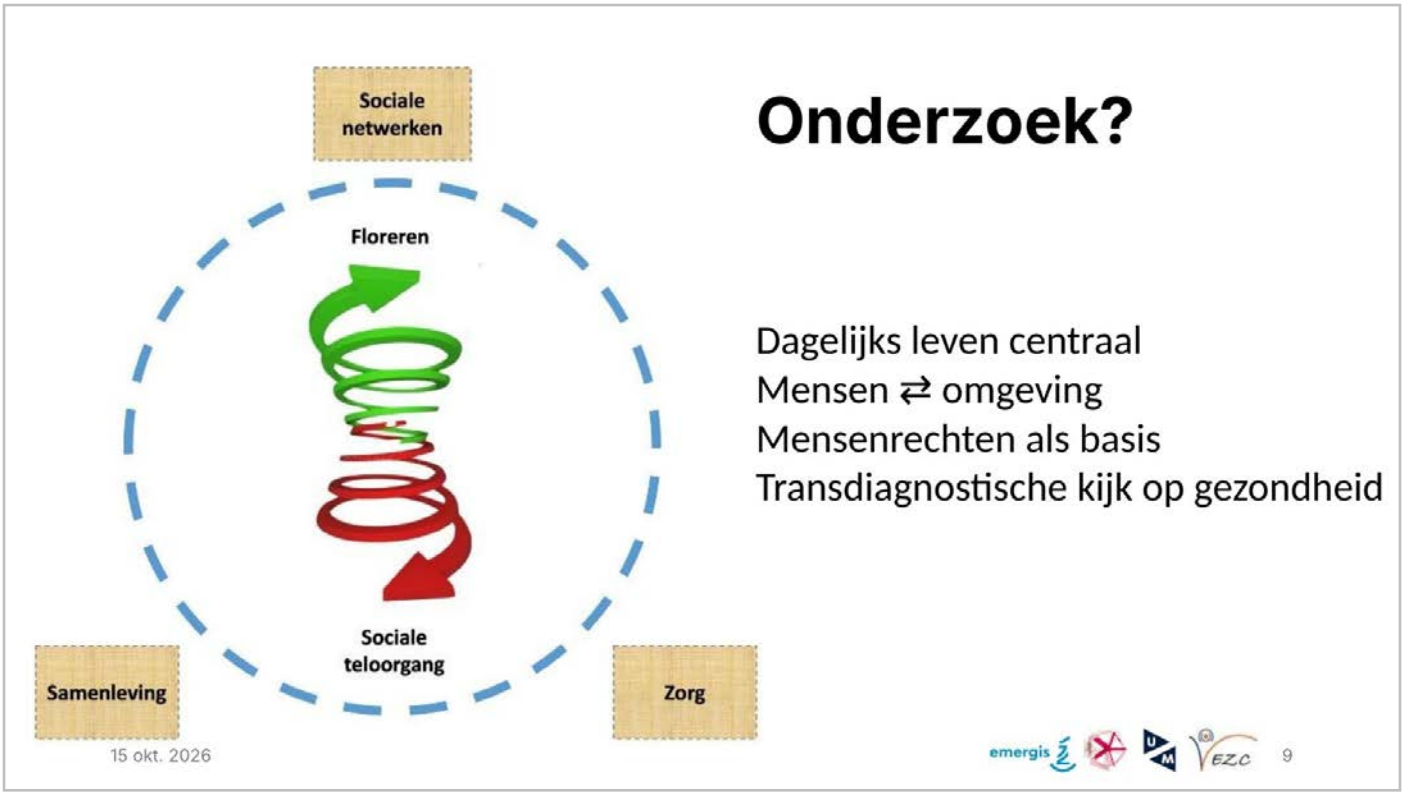
David: Wat viel er in de PreDa-pilot te onderzoeken? Coline: Nou, eigenlijk is er al heel veel bekend over de oorzaken van dakloosheid en de mogelijkheden om daar wat aan te doen. Toch gaapt er een wijde kloof tussen theorie en praktijk. Wetenschappelijk onderzoek kan helpen om gezamenlijke leer- en verbeterprocessen te ondersteunen. Met die kennis hebben we een onderzoeksplan gemaakt. Deze evaluatie kijkt naar deze twee vragen. Dus de eerste vraag kijkt wat het betekent als je de HerstelTalent buddy's toevoegt aan de ondersteuning in Zeeland op dit gebied. En de tweede vraagt kijkt wat we samen kunnen leren uit de ervaringen in deze pilot.

Om de vragen te beantwoorden heb ik op verschillende manieren informatie verzameld. Daarbij heb ik me in het regionale netwerk verdiept… en in de situatie en ontwikkelingen bij de deelnemers zelf.

Zo kijk ik als onderzoeker: Ik vraag mensen hoe het met hun gezondheid gaat, ik kijk hoe het lukt om mee te doen in de samenleving, en ik kijk hoe ze betekenis geven aan hun leven. Dat zijn de eerste drie bollen. De vierkantjes buiten de cirkel maken duidelijk dat we ook kijken naar de omgeving. Wat gebeurt in relaties tot de zorg, tot de samenleving, en sociale netwerken?

Dus het het dagelijks leven staat centraal, en we kijken naar mensen en hun omgeving, met mensenrechten als basis. Daarbij kijken we door een transdiagnostische bril naar gezondheid. Het gaat niet om afzonderlijke kenmerken of labels. Daarom kijken we hoe zaken samenhangen en op elkaar ingrijpen. Dit is een platgeslagen momentopname in de tijd. Naast de binnen- en buitencirkel kijken we ook naar de ontwikkelingen in de tijd.

Deze spiraal laat zien hoe we op zoek gaan naar de samenhang tussen symptomen, meedoen en betekenisgeving. Zo kijken we naar de ontwikkelingen in de tijd. Hoe grijpen dingen in op de denkbeeldige lijn tussen sociaal ten ondergaan en floreren? Maar het blijft een abstract plaatje…

Als we gewoon als mensen naar het dagelijks leven kijken, zien we dit:

Want wat gebeurt er als je met die gezondheidsklachten in het ziekenhuis komt?

Wat gebeurt er als je bij de gemeente een uitkering of een VOG-verklaring aanvraagt.

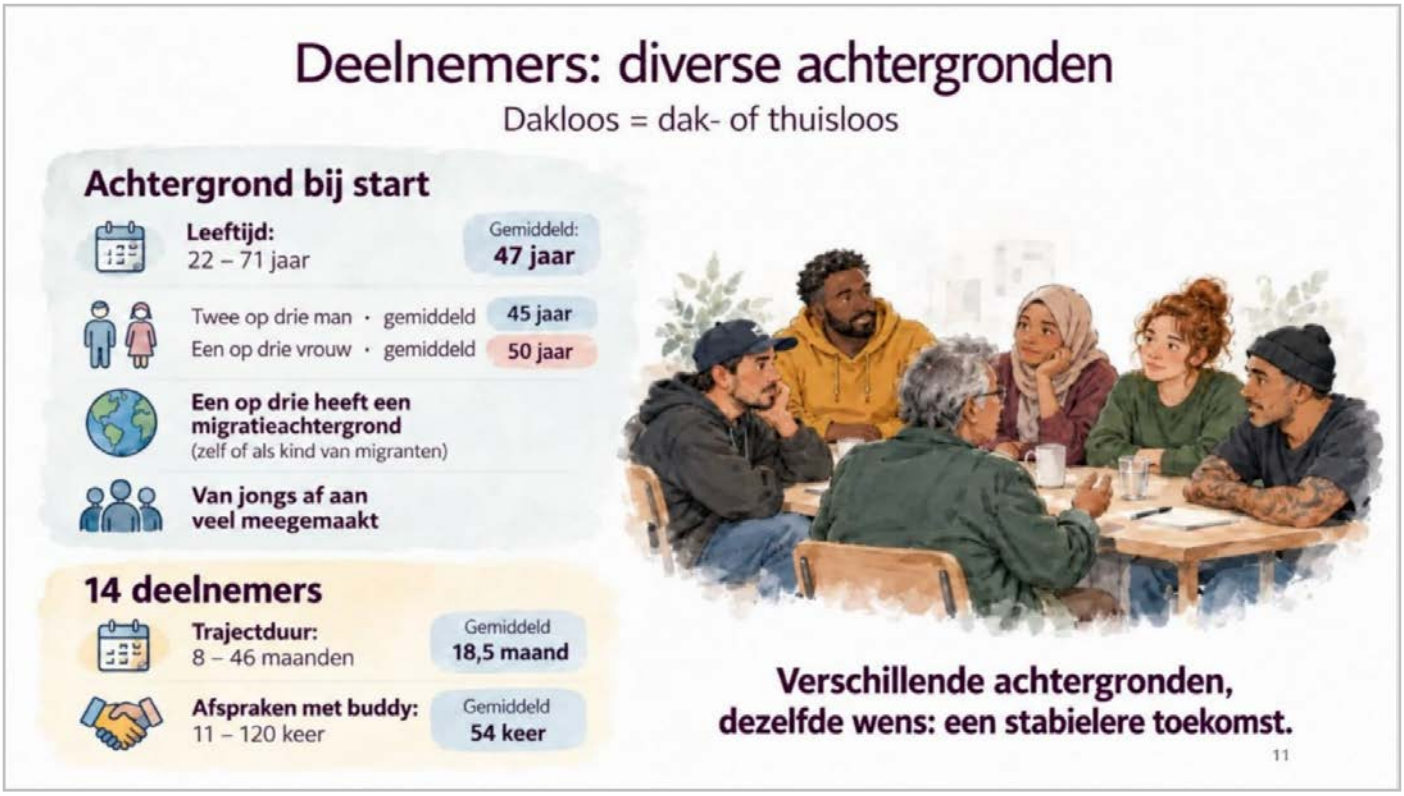
Wat gebeurt er als de betekenis die jij aan je leven geeft anders gezien wordt door je familie of door de politie?

Vanaf nu ga ik jullie nu stap voor stap meenemen door de onderzoeksresultaten in deze pilot.

Om te beginnen wil ik wat vertellen over de deelnemers groep. De mannen en vrouwen in deze pilot waren nl. allemaal “dak- of thuisloos”. (De ETHOS definitie telt bankslapers en mensen in de tijdelijke huisvesting als dakloos mee.)

In hun dagelijks leven zaten ze op allerlei fronten in de problemen. En in de contacten met hulpverleners deden zich allerlei misverstanden en botsingen voor. Daardoor zaten ze voor korte of langere tijd in de overlevingsmodus.

Zo kwamen ze bij het MJD in beeld. Bij de werving voor de pilot wilden we allerlei mensen met uiteenlopende achtergronden betrekken. Dat is goed gelukt. Daarmee geven de deelnemers goed zicht op de (diverse) uitdagingen voor hen en voor de netwerken om hen heen.

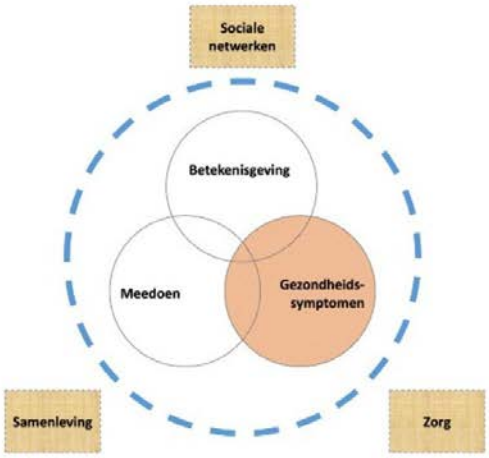
Er was ruimte voor 20 deelnemers. Uiteindelijk zijn 18 deelnemers gestart. Twee zijn na een kortdurend traject gestopt. Een kon niet starten wegens detentie. Een deelnemer wilde liever niet geïnterviewd worden wegens terugval in dakloosheid. Zo komt het dat ik 14 PreDa-deelnemers heb geïnterviewd.

Vandaag presenteer ik de resultaten van de 14 deelnemers met een lang lopend traject, bij wie ik een eindinterview heb afgenomen. Hun buddybegeleiding is tussen januari 2023 en juni 2025 gestart. De gemiddelde duur van hun PreDa-traject is anderhalf jaar. Daarin zijn zijn ze gemiddeld 54 keer gezien, dus dat is best intensief.

5 van de 14 de trajecten loopt nog steeds.

De eindinterviews waren live interviews op een plek die voor de deelnemers prettig was. De meeste interviews zijn eind 2025 uitgevoerd (periode september-november). Twee deelnemers heb ik in februari 2026 gezien. De dataverzameling over het verloop van de trajecten liep tot medio augustus 2026 door.

Symptomen

Zorg nodig wegens **lichamelijke symptomen**?

- Een enkeling niet
- 42% goede monitoring
- 50% uitgebreide zorg nodig op diverse gebieden

15 okt. 2026 13

Bij iedereen heb ik informatie over hun gezondheid verzameld in 4 dimensies. Daarbij hebben we een vergelijking gemaakt tussen de situatie voor en tijdens hun PreDa traject. Ik presenteer om te beginnen wat we gevonden hebben over de gezondheidssymptomen.

De lichamelijke symptomen bevestigen de noodzaak van goede monitoring of zorg, want normale verouderingsprocessen treden eerder op als mensen lang in de overlevingsmodus zitten. Daardoor doen ouderdomsziekten zoals suikerziekte en hart- en vaatziekten zich eerder (en uitgebreider) voor.

Het is niet verbazend dat bijna iedereen zorg nodig heeft vanwege lichamelijke problemen. De helft heeft uitgebreide zorg nodig op verschillende gebieden. Bij sommigen is sprake van uitgebreide en ingewikkelde gezondheidsproblemen na doorgemaakte trauma’s en chirurgie. Bij anderen is goede monitoring noodzakelijk vanwege alcohol- of middelengebruik.

Symptomen

Zorg nodig wegens **lichamelijke symptomen**?

- Een enkeling niet
- 42% goede monitoring
- 50% uitgebreide zorg nodig op diverse gebieden

Zorg nodig voor **psychische symptomen?**

- Vroegkinderlijk trauma werkt lang door
- Gemiddeld 5.4 (3-8) transdiagnostische kenmerken actief zoals angst, depressie, verslaving, etc.
- Behoefte aan intensieve zorg // consensus EPA

15 okt. 2026 emergis EZC 14

Kijkend naar de psychische gezondheid, bevestigt de PreDa-pilot dat vroegkinderlijk trauma heel lang doorwerkt.

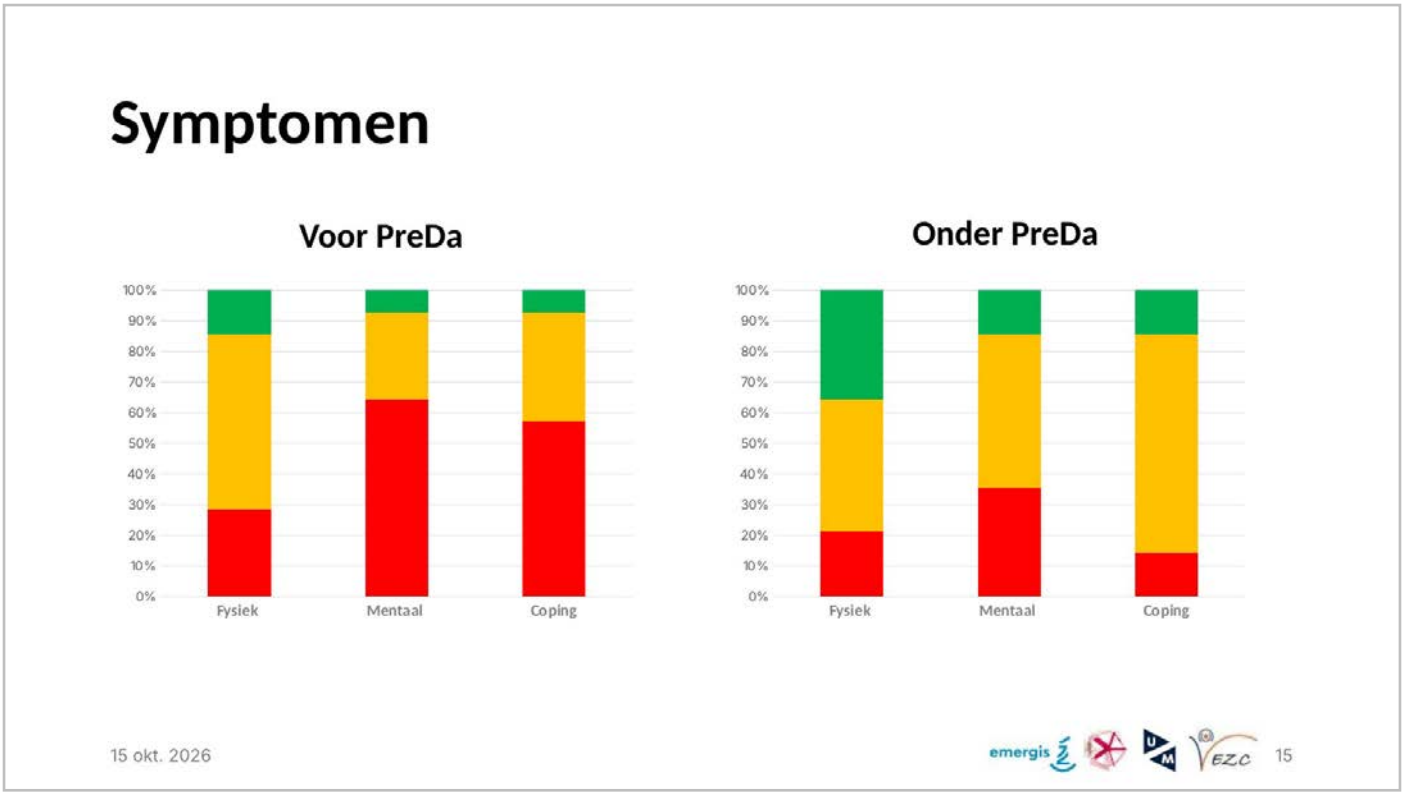
Als ik op de psychische gezondheid inzoom, waren in de laatste 3 maanden gemiddeld 5 psychische problemen actief.

Daarbij bleek ook dat de symptomen elkaar over en weer triggeren. Ze hangen met elkaar samen en houden elkaar in stand.

Dus vandaag is het dit, morgen dat. Het is de oorzaak en het gevolg van de situatie waarin mensen verkeren.

Dat betekent ook dat intensieve zorg nodig is op basis van de Nederlandse beroepsstandaard over goede zorg voor mensen met Ernstige Psychische Aandoeningen. Dit sluit goed aan op de resultaten in mijn proefschrift. Het is niet gek dat je psychische symptomen ontwikkelt, als je geen dak boven je hoofd hebt en doorlopend in een wisselende omgeving verkeert.

David: Als HT-buddy zag ik dat de symptomen veranderden in het verloop van het traject. Wat heb je daarover gevonden?

Het is mooi dat je dat vraagt, David. Het antwoord kun je aflezen uit deze staafdiagrammen. Hierin zijn de laatste ontwikkelingen tot half augustus 2026 verwerkt. Het zijn thermometers of stoplichten:

Rood betekent dat niet wordt voorzien in essentiële zorgbehoeften.

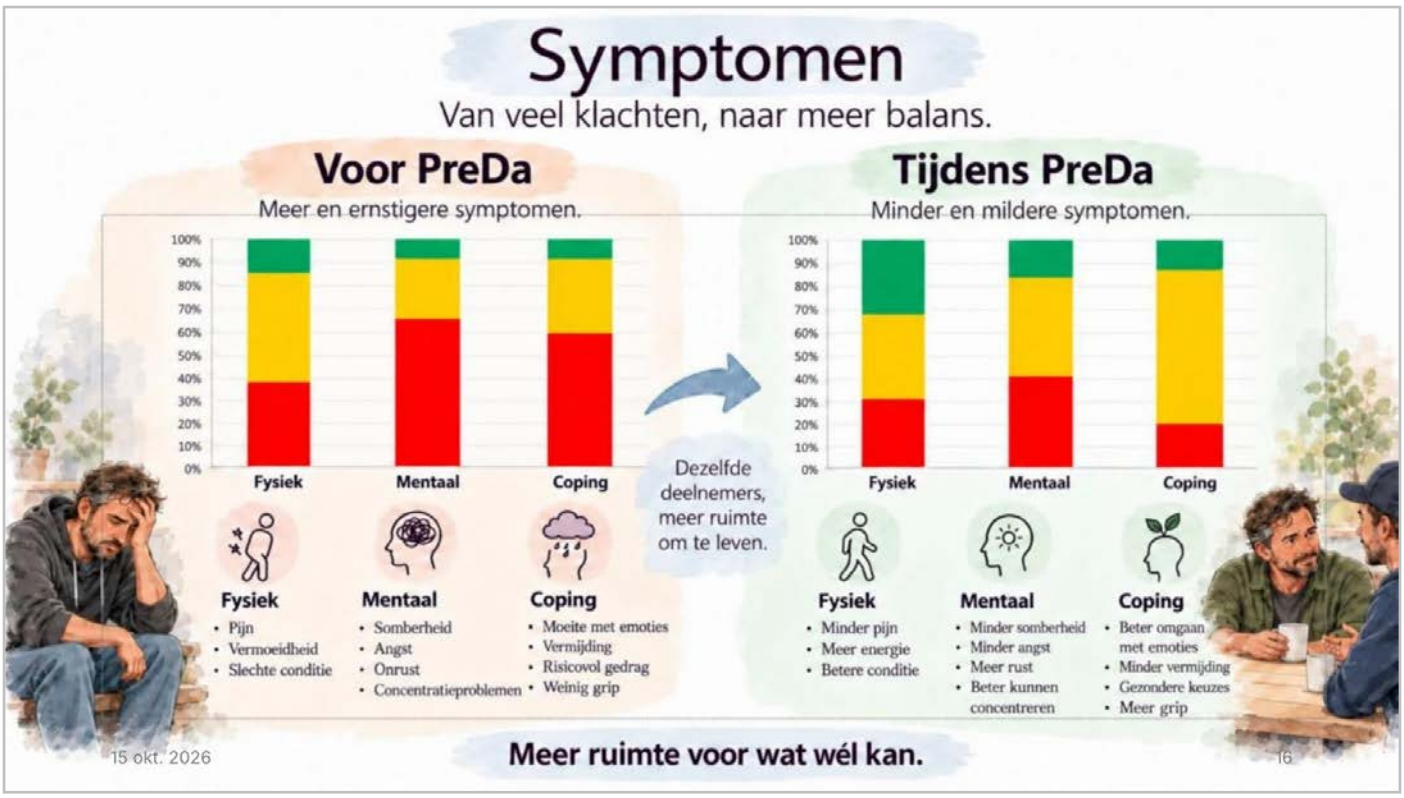
Oranje betekent “pas op”;

Groen betekent dat de zorginzet aansluit op de behoeften.

Als je de thermometers voor en onder PreDa vergelijkt, vallen twee dingen op:

Over de hele linie is het rode stuk afgenomen, terwijl het groene stuk is gegroeid.

Het feit dat nog steeds een belangrijk deel oranje of rood is, betekent dat er nog steeds goede monitoring of intensieve zorg nodig is.

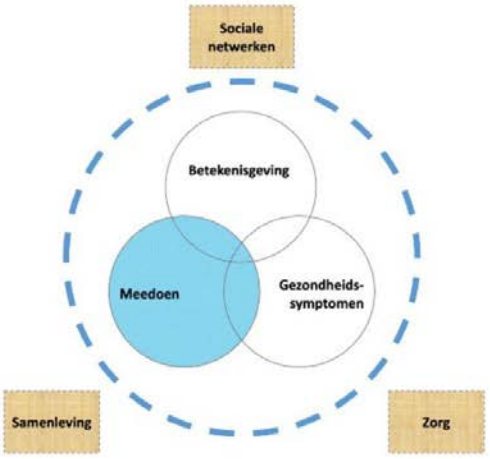
De afbeeldingen onder de staven vertellen wat de cijfers betekenen:

Want de linker staaf gaat over de lichamelijke, de middelste over de psychische gezondheid.

De rechter staaf in de drietallen gaat over de coping, dus over de manier waarop de deelnemers met alledaagse problemen omgaan.

De positieve veranderingen in de coping kondigen aan dat er iets bijzonders gebeurt in het samenspel met de PreDa-begeleiders.

Meedoen

- PreDa-deelnemers: bankslapers, camping-kampeerders, tijdelijk gehuisvest, wonend-onder-dreiging uitzetting of wonend-in-instelling-maar-niet-op-plek
- Inkomen instabiel en ontoereikend; puzzelen
- Al langer zonder betaald werk
- Laag opgeleid

15 okt. 2026 17

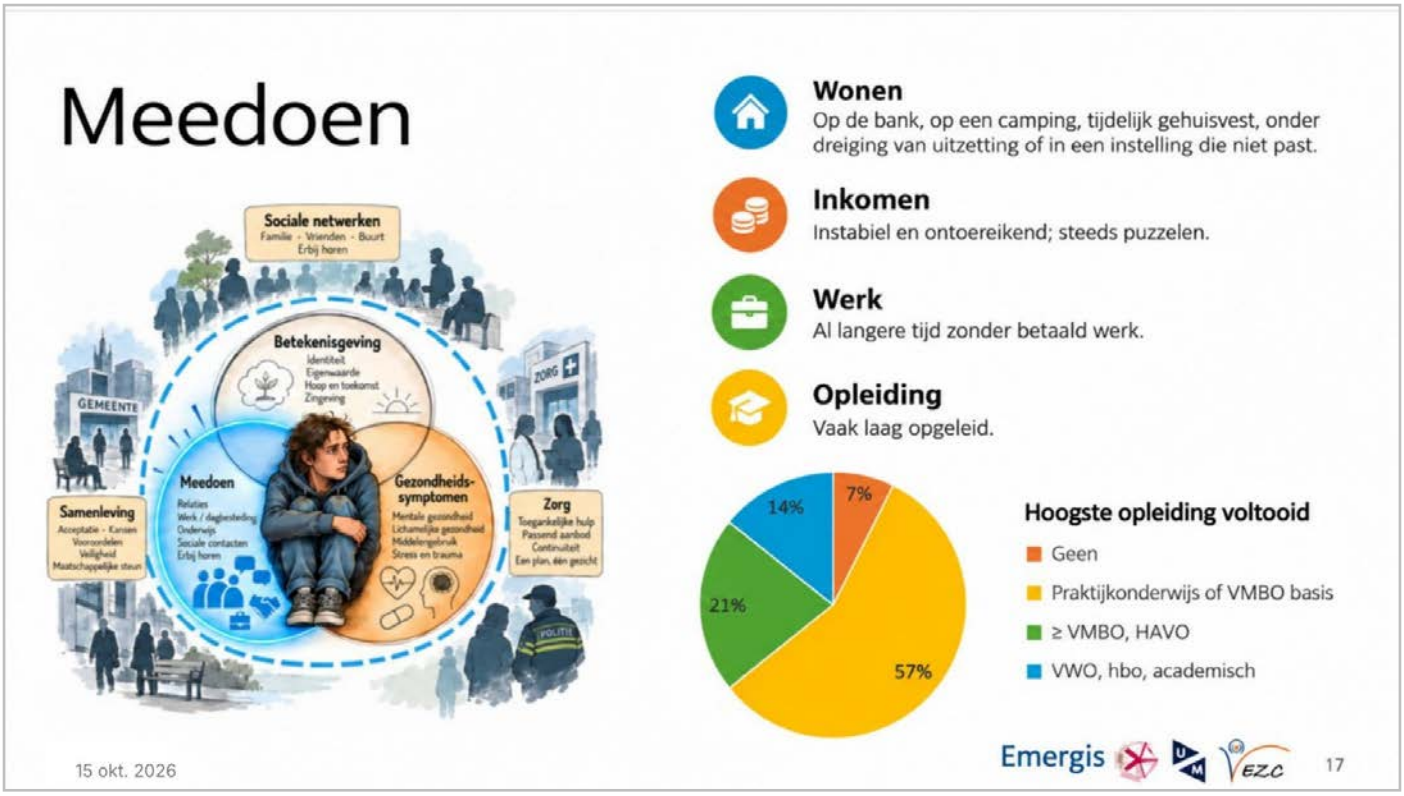
Ik ga verder met de resultaten over “meedoen”. Zoals ik al zei: bij de start van hun traject waren alle deelnemers dak- of thuisloos:

De meesten (8 van de 14) waren bankslapers, camping-kampeerders of tijdelijk gehuisvest,

Sommigen (4 van 14) dreigden hun huurwoning te verliezen, en

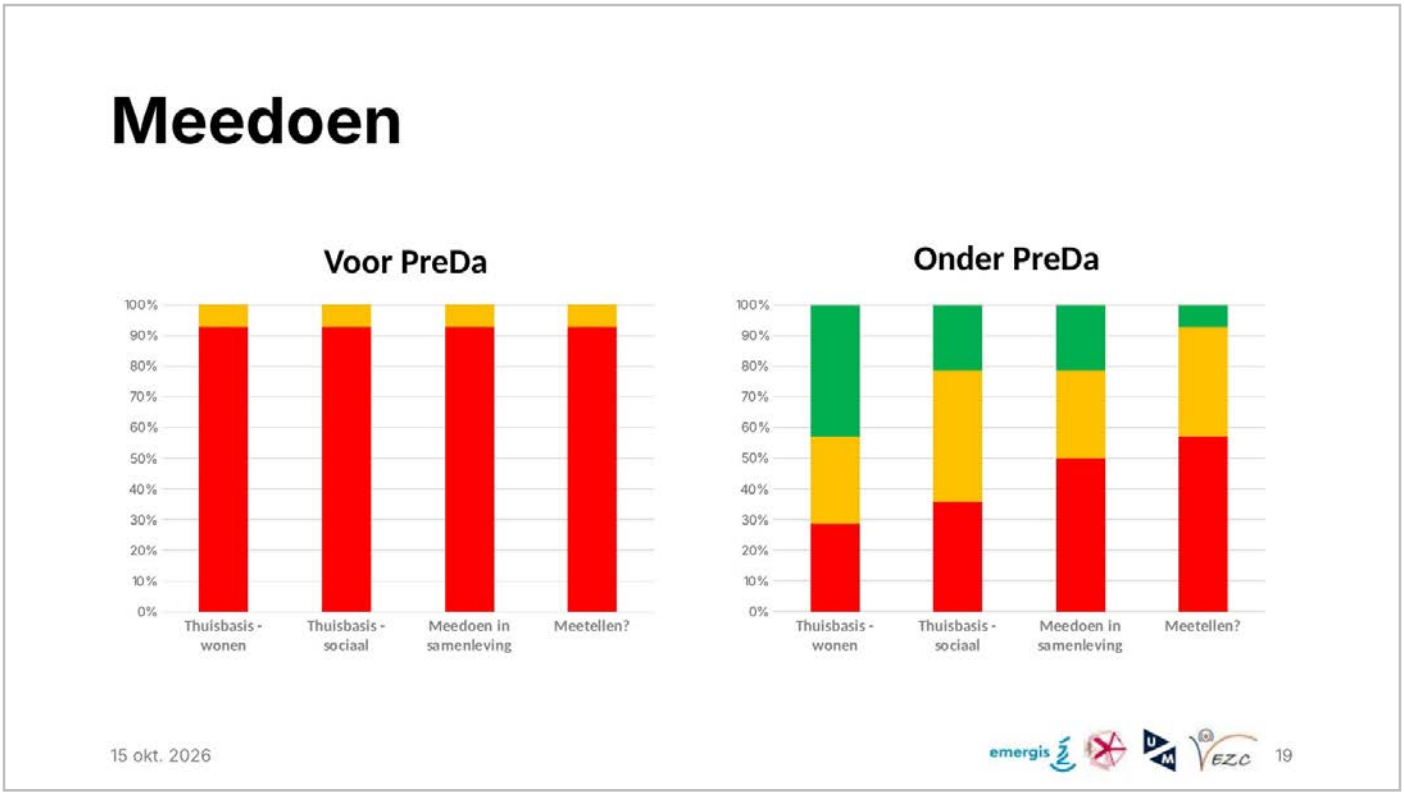
Enkelen (2 van 14) woonden in een instelling, maar zaten niet op goede plek.

We weten allemaal dat je zonder vast adres gemakkelijk in de problemen komt met je post en uitkering. Zo ook hier. Velen liepen er tegenaan dat hun inkomen instabiel of ontoereikend was. Ook tijdens de rit moesten ze puzzelen om uit te komen en in essentiële levensbehoeften te voorzien. En de meesten zitten al lang zonder betaald werk.

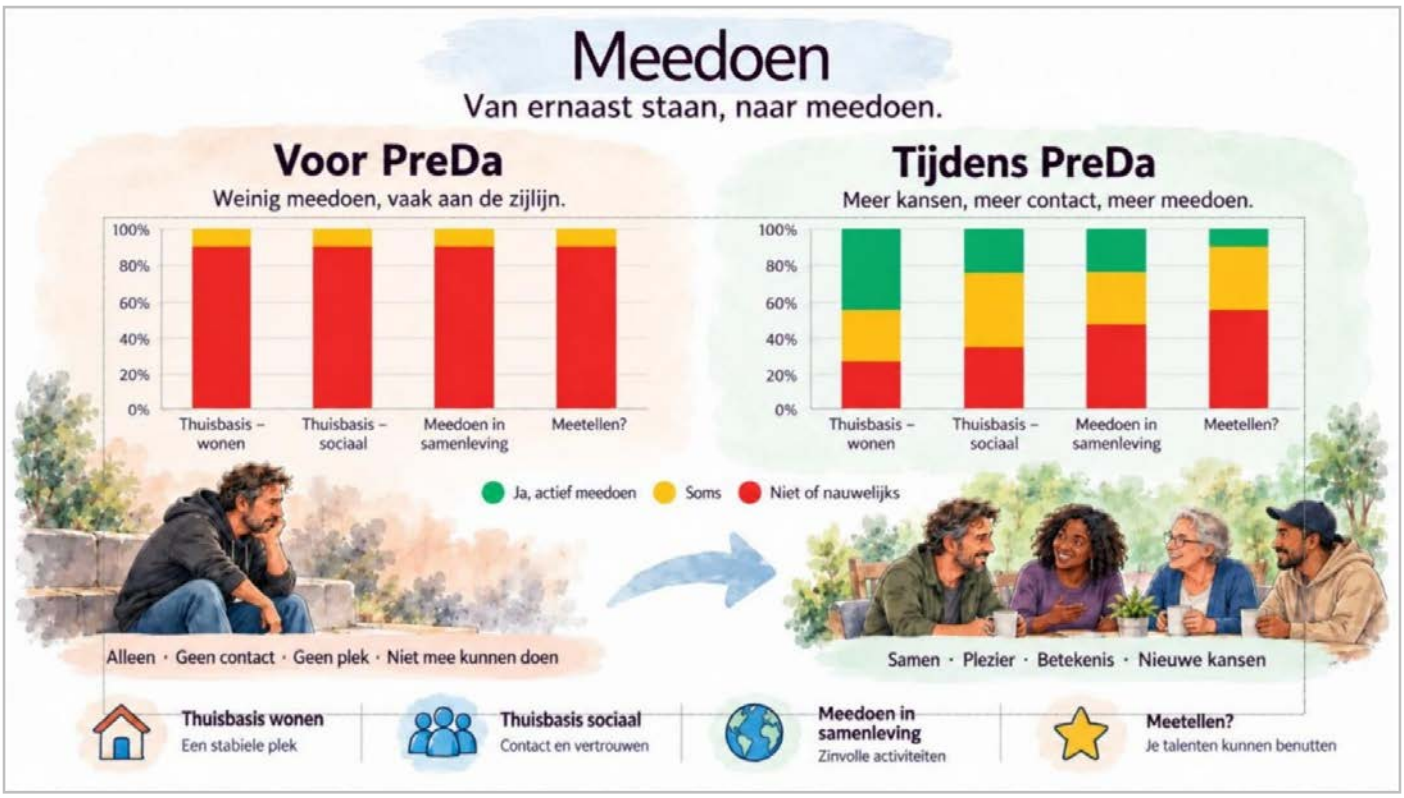
De meerderheid heeft praktijkonderwijs of VMBO-niveau I voltooid. Hun levensverhalen illustreren hoe zaken met elkaar samenhangen. Want als je als kind in een instabiele, onveilige omgeving opgroeit, dan is het niet gek dat je op school achterop raakt of uitvalt.

In een levensloop perspectief is het lage opleidingsniveau de rekening van (te) beperkte ruimte voor ontwikkeling en groei. Dat blijkt uit levensverhalen van de PreDa-deelnemers. Dat sluit goed aan bij mijn proefschrift en andere wetenschappelijke kennis op dit gebied. Maar gelukkig is het nooit te laat om aan een inhaalslag te beginnen. Dat zien we terug in de volgende resultaten.

Deze thermometers gaan over wonen, de sociale inbedding, meedoen en meetellen in de samenleving.

Het is hoopgevend dat de rode uitslagen flink zijn afgenomen. Maar ondanks de verbetering is verreweg het grootste deel van thermometers onder PreDa nog altijd oranje of rood.

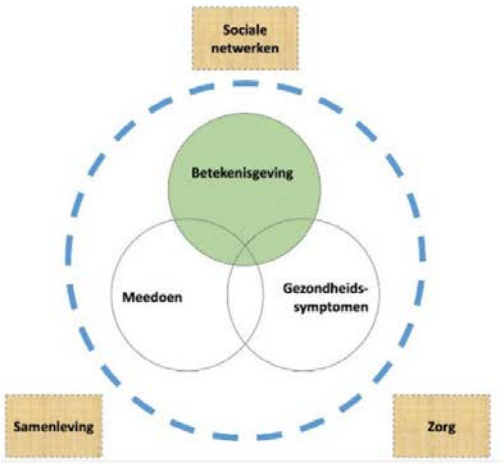

Als je b.v. kijkt naar de veranderingen op het gebied van wonen, dan hebben maar 6 van de 14 deelnemers weer een (redelijk) stabiele woonplek waar ze mogen blijven. Intussen hadden 4 deelnemers ondanks hun PreDa-traject vanuit een instabiele woonsituatie hun huis verloren. Een andere deelnemer is ondanks het traject nog altijd dakloos. Tot slot zijn 3 van de 14 deelnemers in een (andere) instelling ondergebracht.

Dus de PreDa trajecten hebben positieve ontwikkelingen op het gebied van meedoen in gang gezet, maar het is pas een begin.

We hebben naar gezondheid en meedoen gekeken. Nu gaan we naar de derde bol: betekenisgeving.

Betekenisgeving

15 okt. 2026

emergis EZC 21

Betekenisgeving gaat over hoe mensen zelf betekenis geven aan hun leven.

De pilot illustreert de kracht van wederkerige relaties. Normale intermenselijke aandacht kan sensationeel uitwerken.

De pilot laat ook zien hoe positieve ervaringen in de ene dimensie groei op andere gebieden kunnen aanjagen:

Want als je minder last hebt van je stemmen, kun je weer beter naar andere luisteren.

Want als je afleiding hebt, ben je minder bezig met je pijn.

Zo kom je beter in je vel te zitten, als je als mens wordt gezien. Dat is goed voor je zelfvertrouwen.

Dan krijg je weer meer plezier in het leven. Daardoor ga je spontaan weer meer dingen doen omdat je er zin in hebt.

Dat geldt ook voor dingen die je in je eentje doet, zoals vissen.

Maar dat geldt ook voor dingen die je samen doet, zoals zingen in een koor.

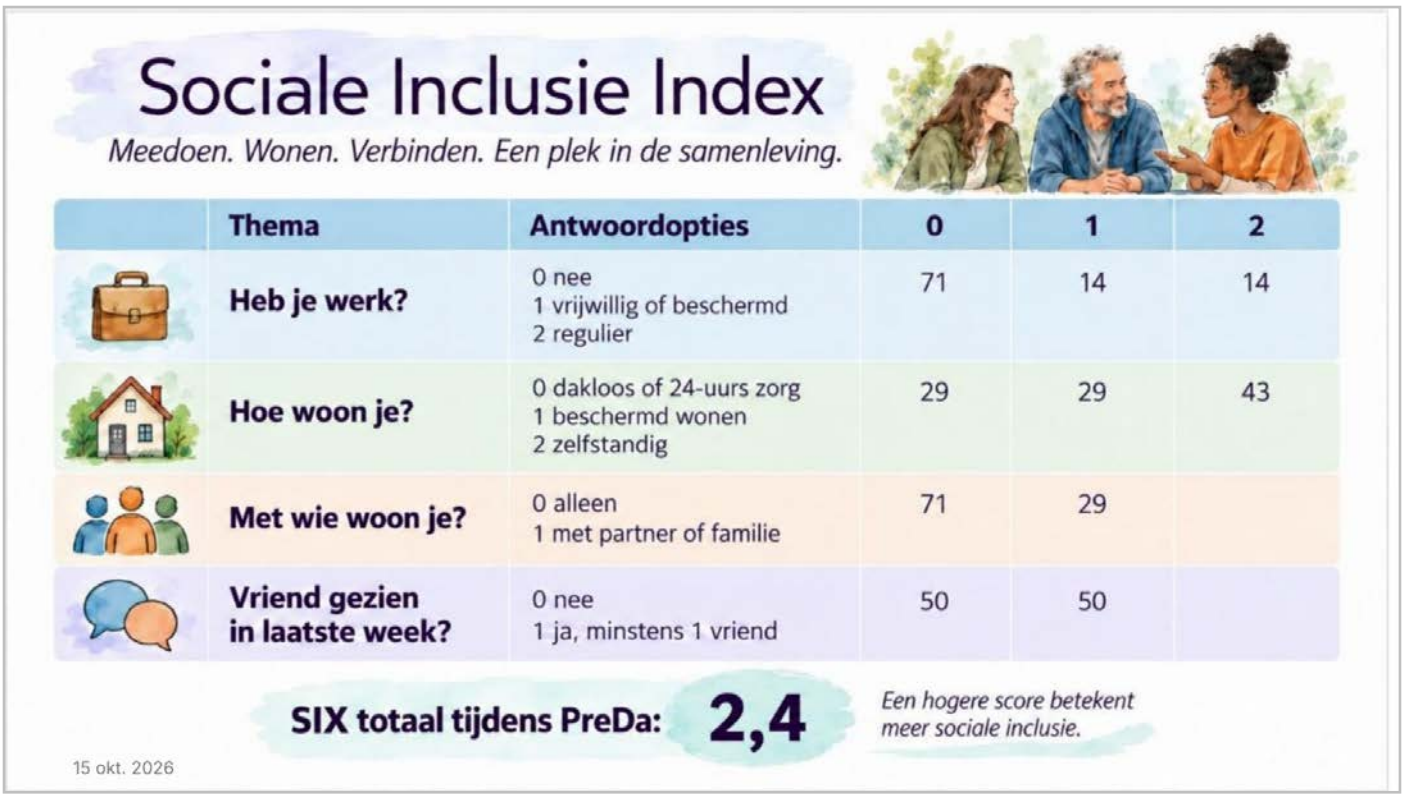
Dus gezondheidssymptomen en meedoen hangen nauw samen met betekenisgeving. Dat zien we op andere fronten terug.

Want betekenisgeving heeft weer invloed op je levenskwaliteit.

Samen met de deelnemers hebben we de ervaren levenskwaliteit voor en onder de pilot geëvalueerd. De staven zijn de uitkomsten, uitgedrukt in een rapportcijfer. De resultaten voor PreDa zijn oranje, de uitkomsten aan het eind van het PreDa traject zijn blauw. Op alle fronten is er een duidelijke verbetering.

In een rapportcijfer uitgedrukt zat de levenskwaliteit voor de pilot op een diepe onvoldoende (3.1). Onder PreDa steeg dat cijfer naar een zwakke voldoende (6.4).

Dit zijn de uitkomsten op de Sociale Inclusie Index. De index is in grote Europese studies als maat voor sociale inclusie gebruikt.

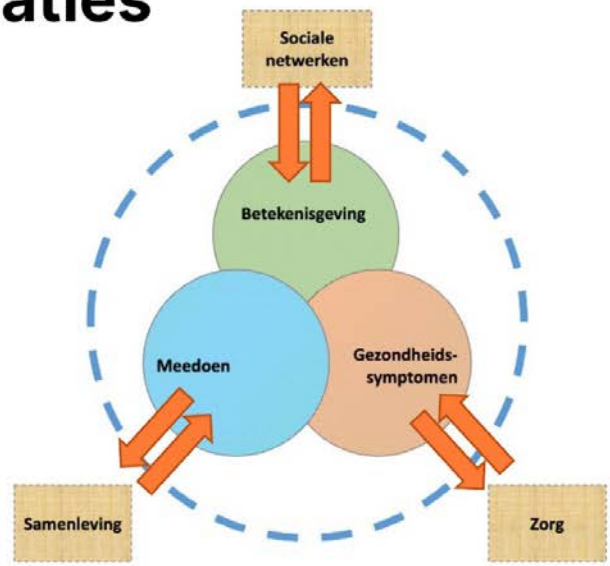
De SIX bestaat uit 4 vragen. De maximale score op die 4 vragen samen is 6.

In vergelijkbaar onderzoek onder dakloze medeburgers was dit 1.1.

Omdat ik in de PreDa-evaluatie alleen eindinterviews heb uitgevoerd, heb ik de SIX alleen aan het eind van de PreDa-pilot gemeten. Onder PreDa kwamen de deelnemers uit op een 2.4. Dit is een waarschuwing dat er nog werk aan de winkel is. Voor de liefhebbers kan ik hierover meer uitleg geven.

Dynamieken in relaties

- Zorgverleners
- Sociale netwerken
- Samenleving

15 okt. 2026

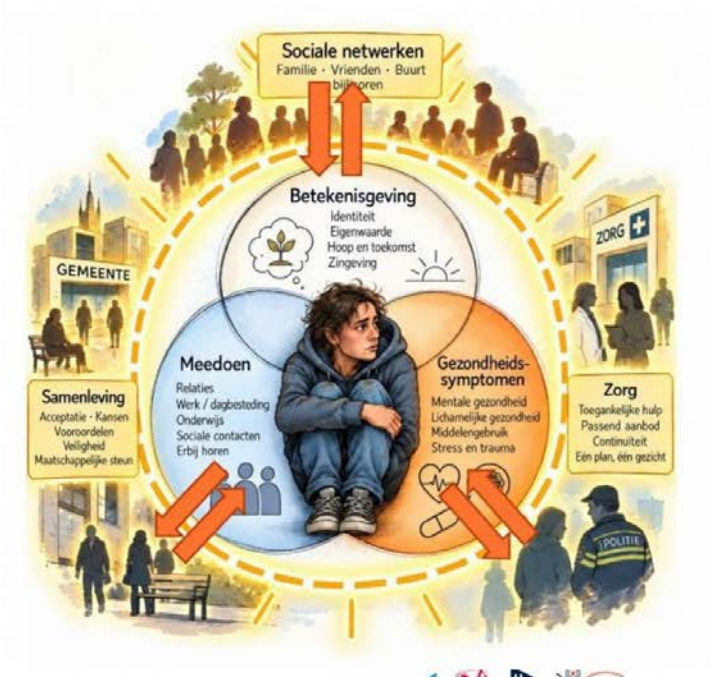
emergis EZC 25

De resultaten voor de eerste 3 dimensies heb ik stap voor stap gedeeld: gezondheidssymptomen, meedoen en betekenisgeving. Maar het model heeft 4 dimensies.

De vierde dimensie kijkt naar de wisselwerking met de omgeving. Om die te meten heb ik gevraagd en geobserveerd wat tussen de deelnemers en hun omgeving gebeurt.

Dynamieken in relaties

- Zorgverleners
- Sociale netwerken
- Samenleving

15 okt. 2026

emergis EZC 26

Dus ik heb gekeken hoe de toegang en inzet van zorg, voorzieningen en persoonlijke hulpbronnen aansloot op hun behoeften.

Want als je intensieve zorg nodig hebt vanwege psychische problemen, is het belangrijk dat je een werkende relatie hebt met een behandelaar of een team die je vertrouwt. En als je door diezelfde problemen ook in je opleiding of werk uitvalt, is het wel fijn als je school, je baas en je thuisfront snappen wat je nodig hebt hebt om terug te keren.

De vierde dimensie focust dus op het gele gebied. Dat gaat over de wijze waarop we relaties leggen & naar elkaar omkijken.

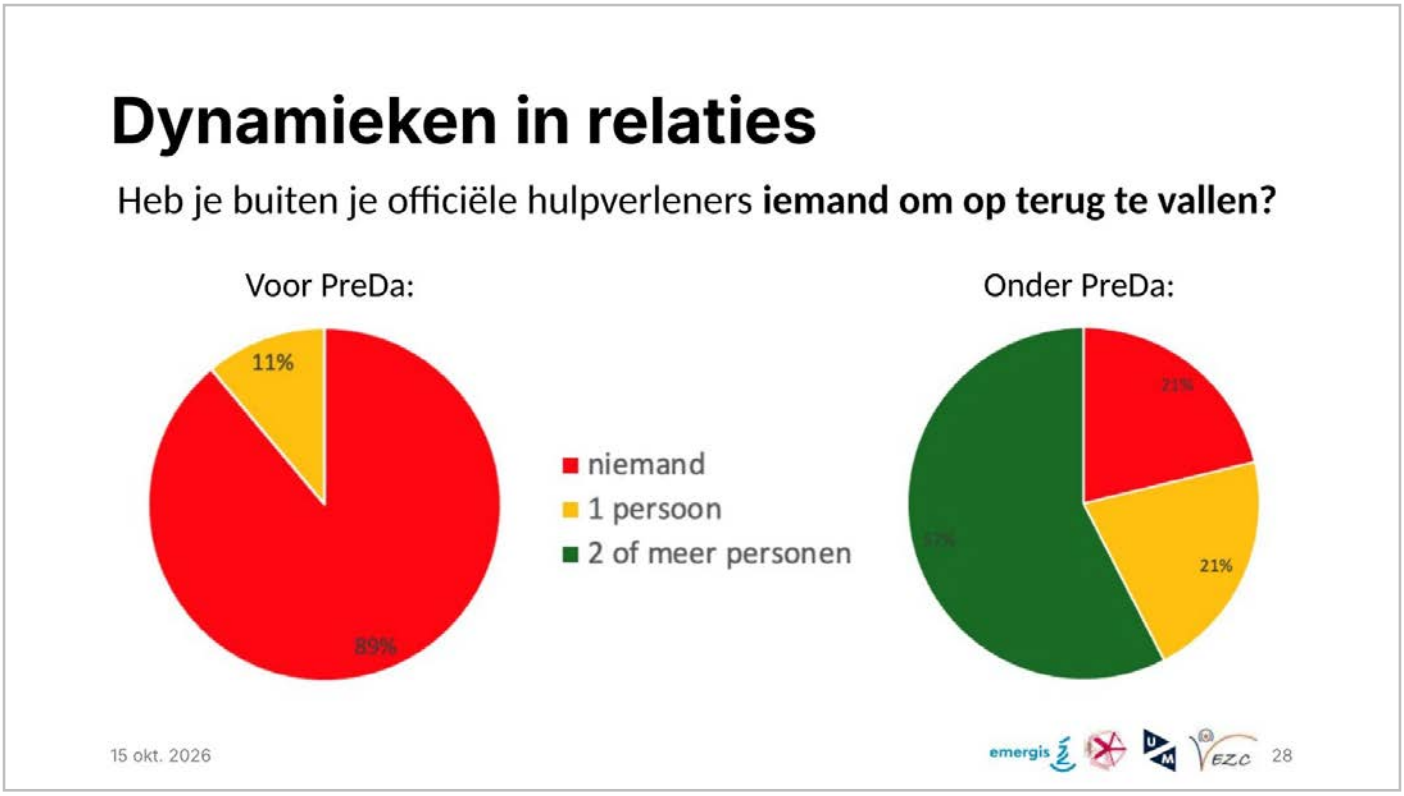

Als we afgaan op hun verhalen, hebben PreDa-deelnemers vanaf jonge leeftijd veel meegemaakt.

Bij de meesten vertoonden de levensverhalen een opeenstapeling van tegenslagen en uitsluiting. Ook in het hier en nu deden zich op allerlei fronten misverstanden en botsingen voor.

Daardoor waren ze getraind om op hun manier buiten systemen en buiten de samenleving te overleven, als ze daarbinnen niet waren gezien of gehoord.

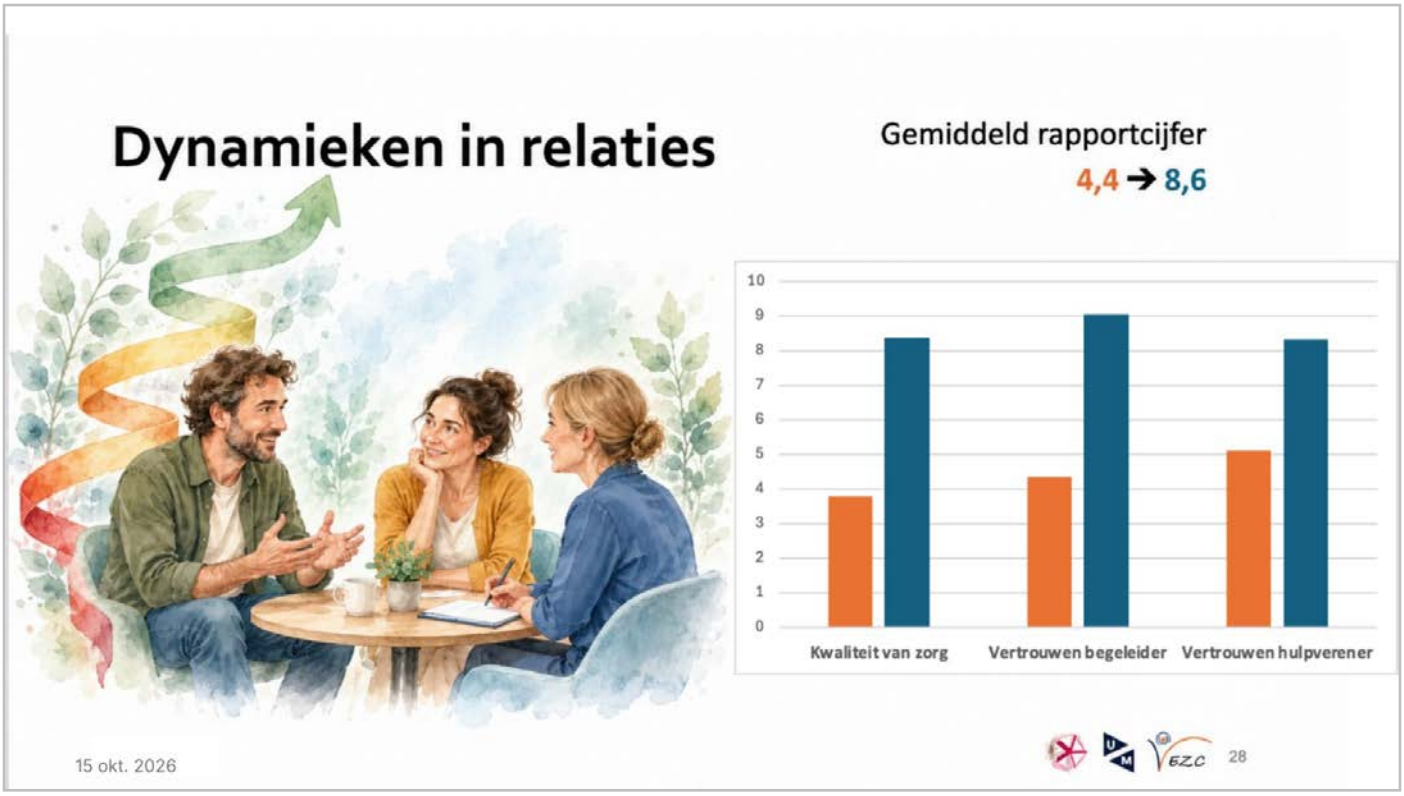
Maar dat zet de relaties met je hulpverleners, je werkgever, je stad of je dorp en je familie en vrienden wel onder druk. Hierna maak ik de gevolgen daarvan concreet.

Want als je in de overlevingsmodus zit, zet dat de relaties met je omgeving op scherp. Dan geeft de vraag of mensen nog iemand hebben op wie ze kunnen terugvallen een veelbetekenend antwoord.

Ter vergelijking: het onderzoek voor mijn proefschrift onder dakloze opvanggebruikers laat zien dat een derde niemand, een derde een persoon, een derde twee personen of meer heeft om op terug te vallen.

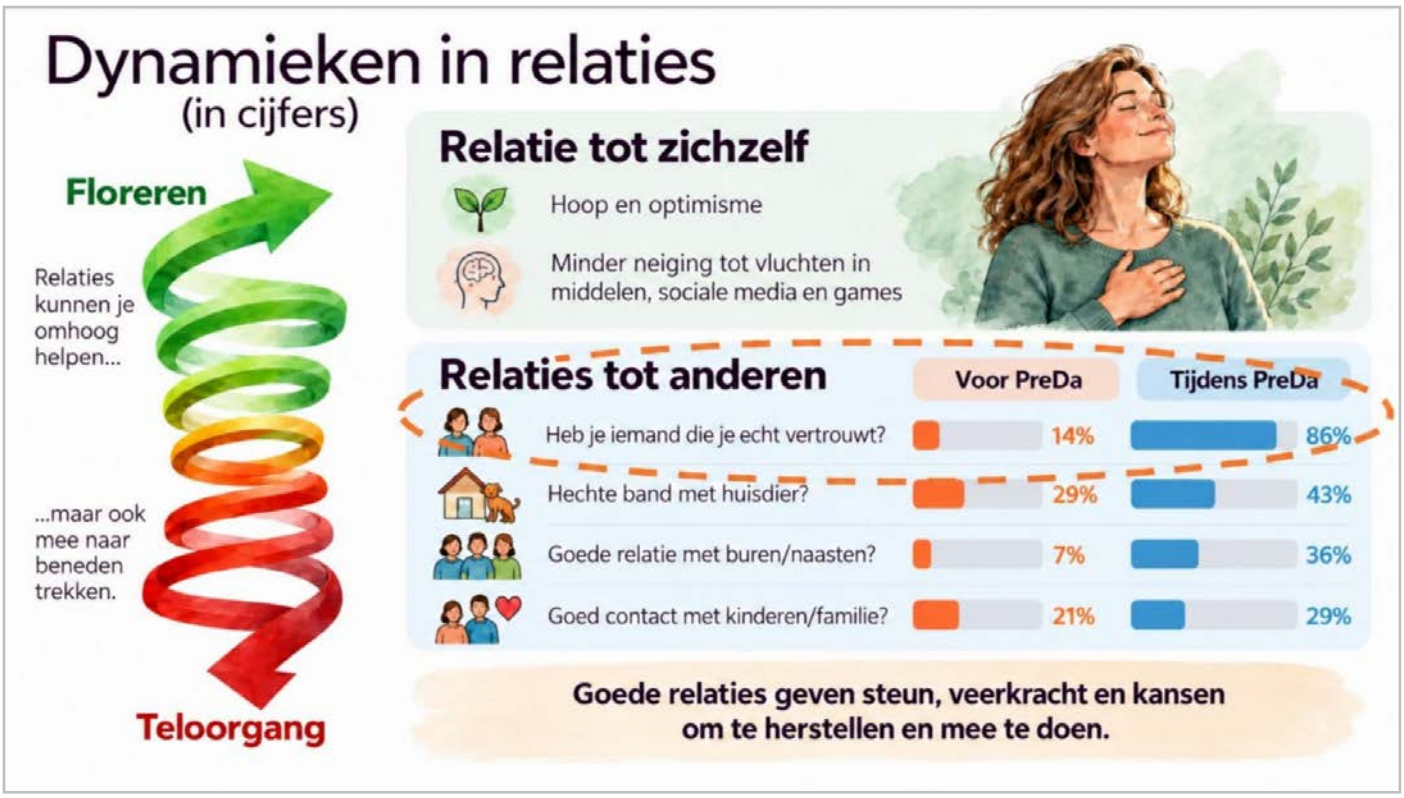
Bij de start van PreDa hadden 9 van de 10 deelnemers helemaal niemand op op terug te vallen. Aan het eind van het PreDa-traject was dat afgenomen tot 2 van de 10.

Net als de levenskwaliteit, hebben we gemeten hoe de kwaliteit van de geboden ondersteuning & zorg werd ervaren. De blauwe staven laten zien dat de deelnemers onder invloed van het traject een belangrijke verbetering ervaren in de kwaliteit van zorg. Het vertrouwen in hun begeleiders en andere hulpverleners verbeterden eveneens. Het rapportcijfer daarvoor over de 3 staven samen nam toe van een 4.4 naar een 8.6. De tekening links wijst er al op dat de manier waarop contact wordt gemaakt van invloed is op de spiraal.

De meeste deelnemers hadden in het verleden andere vormen van begeleiding gehad. In de periode waarin ze begeleiding kregen van de HerstelTalent buddy's steeg het rapportcijfer voor het vertrouwen in de begeleider van 4.4 naar een 9.1. Het vertrouwen in de andere hulpverleners steeg iets minder, namelijk van 6.1 naar 8.3. "Begeleiders" staan dichtbij, "hulpverleners" staan wat meer op afstand. Voor enkele deelnemers zaten de MJD-begeleiders in de middelste staaf. Dat betekent dat ze niet puur een functionele, maar ook een sterke medemenselijke relatie hadden.

Het zou interessant zijn om in een volgend onderzoek nog beter te kijken hoe het vertrouwen in HerstelTalent buddy's zich verhoudt tot dat in andere begeleiders. Maar het onderzoek in deze pilot was daar niet op gericht.

We kijken naar de ontwikkelingen in de tijd met behulp van deze levensspiraal. Want mensen zijn sociale wezens. Vaak is het gezin waar je opgroeit een belangrijke plaats waar je levensvaardigheden aanleert. En als de sociale leerprocessen in je eigen gezin niet goed lopen, ga je andere omgevingen gebruiken om ervaring op te doen en vaardigheden te ontwikkelen. Zo leer je b.v. op school, in sport en bij vrienden thuis hoe je voor jezelf kunt zorgen en hoe je met stressvolle situaties kunnen omgaan. Daarmee bouw je levenservaring op wie of wat belangrijk zijn voor jouw welbevinden.

Als je leven op rolletjes loopt, ontwikkel je een positief beeld dat het meestal wel goed komt, zodat je je veilig voelt en niet doorlopend je omgeving hoeft te monitoren. Bij de PreDa-deelnemers was dat niet bepaald het geval. Velen hadden te maken met vroegkinderlijk trauma. En als je lange tijd op jezelf bent teruggeworpen, vertrouw je niemand meer.

Bij de start had 6 op de 7 deelnemers niemand die ze echt vertrouwden. Maar onder PreDa kreeg het vertrouwen in de medemens een stevige boost. Dus aan het eind van het traject had 1 op de 7 deelnemers niemand die ze vertrouwden. Dat is een belangrijke, hoopgevende winst. Het is een pril begin van een lange weg. Ik zal uitleggen waarom.

Want het vertrouwen tussen mensen en hulpverleners moet eigenlijk van twee kanten werken.

We zagen dat iedereen ontzettend zijn best deed. Maar toch trad op allerlei fronten kortsluiting op. Dus de deelnemers met hun buddybegeleiders en de netwerken om hen heen liepen tegen allerlei systeemhindernissen op. Herkennen jullie dat?

Vandaar dit plaatje. Want als mensen te maken krijgen met ongelijkheid of verkeerde beeldvorming, dan vallen ze uit en raken ze achterop. In de loop van de tijd stapelen de achterstanden zich op. Als de omstandigheden keer op keer niet goed worden getackeld, belanden mensen op een glijbaan bergaf.

Daarom is het is niet gek dat de PreDa-deelnemers voor langere tijd in de overlevingsmodus zaten. Nu weten we dat het vertrouwen in medemensen een diep stempel drukt op hoe je in het leven staat. Als we in ons achterhoofd houden waar mensen vandaan komen, is het een formidabele winst dat onder PreDa 6 van de 7 deelnemers minstens één persoon hadden die ze vertrouwden. Dat zegt veel over hun zelfvertrouwen. Ze keken weer positiever naar zichzelf en naar hun leven. Toch ben je nog steeds behoorlijk eenzaam, als je maar één ander echt vertrouwt. Want het is nu eenmaal fijner als je meer dan een persoon kunt vertrouwen. En als je je soepel door de samenleving wilt bewegen, is het wel nuttig als je met allerlei relaties in uiteenlopende omgevingen kunt omgaan.

Dus de vierde dimensie onderzoekt wat in de wisselwerking met de omgeving gebeurt. Ze kijkt hoe we relaties leggen & naar elkaar omkijken. Dit doen wij als mensen, we navigeren door al deze domeinen. Je moet dit allemaal kunnen en weten, als je je wilt ontwikkelen. Heel vaak lukt dat ook. Maar de tekening toont ook dat de voorwaarden om je ten volle te ontwikkelen heel breed zijn. Je kunt ze dus niet in een hokje onderbrengen.

Deze resultaten geven een basis voor hoop en vertrouwen. Toch liepen ook onder PreDa dingen mis in relaties met naasten, hulpverleners en instanties. Dus ondanks de buddybegeleiding en de betrokkenheid van MJD deden zich allerlei misverstanden en botsingen voor rond hun inkomen, woning, dagbesteding.

Met andere woorden: de onderling samenhangende behoeften vragen om een robuuste, domein-overstijgende benadering. Want als je intensieve zorg nodig hebt vanwege psychische problemen, is het belangrijk dat je een werkende relatie hebt met een behandelaar of een team die je vertrouwt. En als je door diezelfde problemen ook in je opleiding of werk uitvalt, is het wel fijn als je school, je baas en je thuisfront snappen wat je nodig hebt hebt om terug te keren.

Tot nu toe heb ik jullie stap voor stap meegenomen door de resultaten in de vier dimensies. Daarbij heb ik de uitkomsten van alle deelnemers samen gepresenteerd. Hierna ga ik kort wat vertellen over de verschillende patronen binnen de deelnemersgroep.

Bij enkelen was het PreDa-traject ronduit succesvol. Vóór PreDa werden ze - onder invloed van doorlopende botsingen - voortdurend weggestuurd. Onder PreDa ontstond een goede, wederkerige samenwerking tussen de deelnemer en de buddy. Ze hebben korte lijnen en onderhouden actief contact.

De buddy springt dynamisch in bij dingen die op dat moment prioriteit hebben. De buddy ondersteunt de deelnemer bij het stem geven aan zijn of haar perspectief en helpt om wensen over te brengen. Door zo samen op te trekken is een klein robuust team ontstaan met mensen die belangrijk zijn in het dagelijks leven en in de ondersteuning. Nu hebben ze een woning en beginnen ze weer mee te doen in het dorp.

In deze pilot bestaan de succesvolle triadische netwerken, naast de mensen waar het om gaan en hun buddy’s, uit buren/naasten, de huisarts en de praktijkondersteuner. Maar als andere behoeften voorop hadden gestaan, had het robuuste team er anders uitgezien. Het feit dat het nu goed loopt wil niet zeggen dat het zorgtraject klaar is. Afgaand op het dynamisch karakter van hun behoeften, is nog lange tijd intensieve buddybegeleiding nodig, die op maat kan worden aangepast of opgeschaald.

In een artikel laat ik aan de hand van het levensverhaal van Simon zien hoe dat werkt.

Bij anderen zagen we ook dat de buddybegeleiding eveneens positieve uitwerking had. Als we naar hun levensverhaal kijken, is ook in deze groep een formidabele winst geboekt. Maar ze hebben nog een lange weg te gaan. Daarom hebben we die groep hier “pril positief perspectief” genoemd.

Zij benoemen in de eindinterviews hoe trauma’s uit hun jeugd nog steeds doorwerken in het dagelijks leven. Ze staan gemotiveerd in hun traject, ondanks de dramatische invloed van eerdere ervaringen: Hun woorden spreken boekdelen:

“Mijn hele leven is een groot trauma.”

“Ik heb geen werk. Ik heb geen reden om minder te drinken, want ik heb niks te doen.”

Als mensen in grote onveiligheid zijn opgegroeid, is herstel nu eenmaal geen quick-fix. Dan heb je minstens 5-7 jaar nodig om positieve sociale ervaringen op te doen en een stevige basis te ontwikkelen voor vertrouwen. Individuele buddy-begeleiding is niet genoeg. Het is heel belangrijk dat de begeleiding in de woon- en werkomgeving doorloopt om werkende relaties te behouden en positieve ervaringen uit te bouwen.

Een ander patroon kwam voor bij de deelnemers in een instelling of op zichzelf woonden. Ook hun levens waren een bonte aaneenschakeling van trauma's, tegenslagen en uitsluiting. Toch zochten ze naar wegen om hun eigenwaarde te behouden. Ze hadden geleerd om hun weg te zoeken buiten systemen, als de geboden hulp niet goed aansloot op hun behoeften of als ze weer niet goed waren gehoord.

Hun eindinterviews wezen uit dat "banden-plakken" voor PreDa-deelnemers niet toereikend is. Goede ondersteuning vereist een domein-overstijgende benadering door kaders en schotten heen. Als het dan bijvoorbeeld draait om PreDa-deelnemers met een ingewikkeld gezinssysteem, is het zaak dat we de dynamieken in dat hele systeem meenemen. Als sprake is van misbruik en afhankelijkheidsrelaties is, is het op het eerste oog veilig als je mensen in een instelling plaatst. Maar beschermd wonen zonder voldoende dag- en weekstructuur biedt geen garantie dat het misbruik in afhankelijkheidsrelaties niet stilletjes doorloopt.

Met andere woorden: het is niet genoeg als we naar de PreDa-deelnemers kijken. Oog voor hun omgeving blijft essentieel.

Deze pilot wijst uit dat een intensieve, dynamische, systeemgerichte benadering vereist is, waarbij de kijker op hele netwerk is gericht.

Intussen zijn de problemen bij de PreDa-deelnemers omringd met vooroordelen en stigma. Daardoor zijn we snel geneigd mensen op hun verantwoordelijkheid aan te spreken. Maar het is belangrijk dat we mensen helpen als ze zich willen losmaken uit ongezonde netwerken, omdat ze in afhankelijkheidsrelaties zijn verstrikt. Het is geen goede zaak als we geen passende zorg bieden voor mensen met ernstige PTSS, totdat er brokken vallen.

David: Hiermee heeft Coline onze ervaringen in de PreDa-pilot in grote lijnen geschetst. Ze heeft de resultaten van de hele groep gepresenteerd, maar met de laatste dia's heeft ze ook laten zien dat er accentverschillen zijn binnen de groep.

Voor de pauze wil ik graag naar de conclusies.

Coline, wat valt er - op basis van onze ervaringen in de PreDa-pilot - te zeggen over

de betekenis van ervaringsdeskundige buddy's en

de spelregels om dakloosheid echt te voorkomen?

Coline: Dankjewel David. Jouw vraag brengt mij terug bij deze twee onderzoeksvragen.

Om die te beantwoorden ga ik twee dingen doen. Eerst ga ik terug naar de opbrengst op uit de verhalen en ervaringen die onder PreDa en in de eindinterviews zijn gedeeld. Voor het antwoord op de tweede vraag bekijk ik de opbrengst van de pilot door een beleidsmatige bril.

Ik begin met het antwoord op de eerste vraag.

De PreDa-deelnemers hebben ingrijpende dingen meegemaakt. Bij de start was hun vertrouwen in anderen, in hulpverleners en instanties geschaad. In de eindinterviews hebben ze uitgebreid verteld wat de relatie met de buddy voor hen betekent en welke veranderingen daardoor op gang gekomen zijn. De spraakwolkjes geven een inkijk.

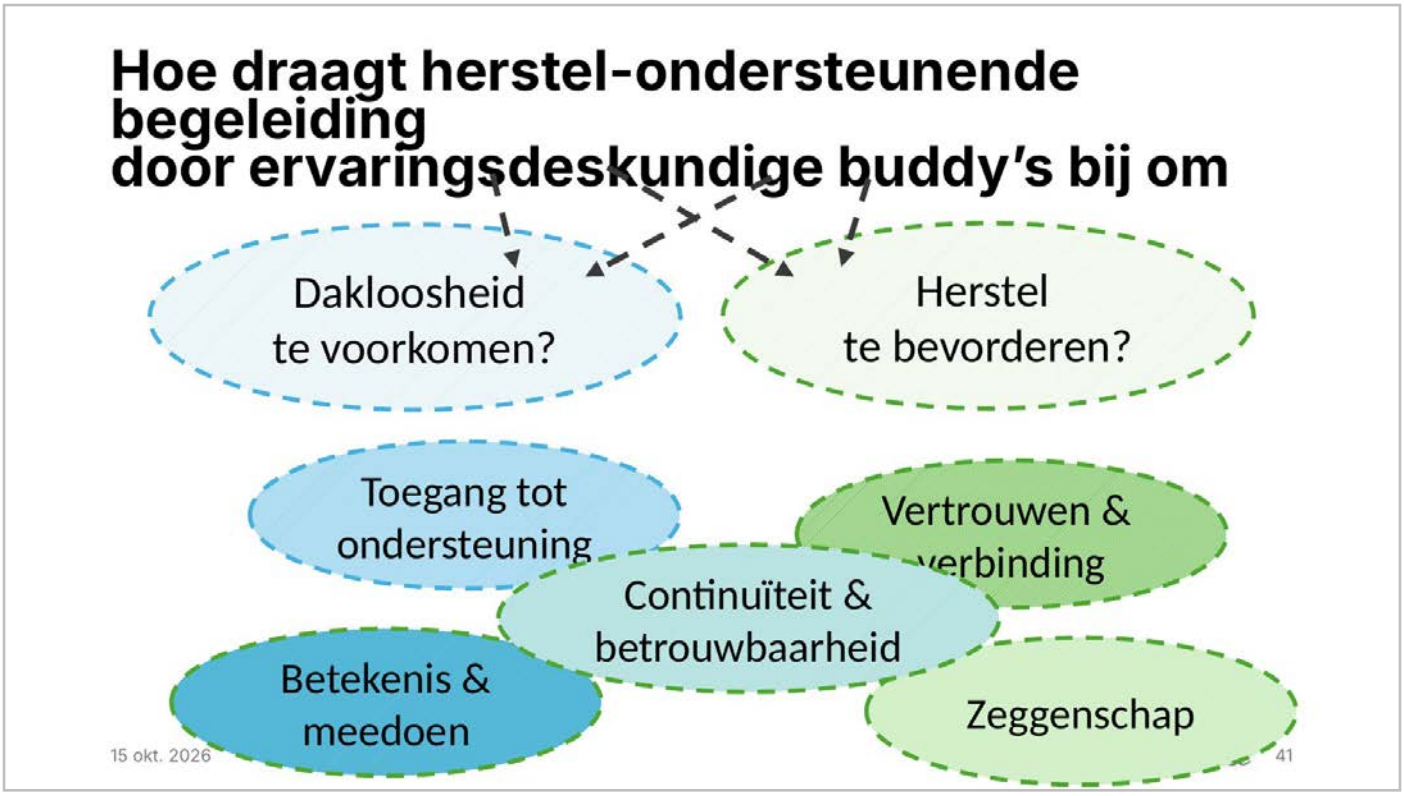
De deelnemers vertelden dat de buddybegeleiding (heel) veel voor hen betekent.

Echt wederkerig, medemenselijk contact geeft een basis voor vertrouwen. Dat werkt helend.

Dat heeft om te beginnen een positieve invloed op hun relatie met zichzelf en met hun buddybegeleider.

Maar het heeft ook een positieve uitwerking in hun relaties andere hulpverleners, instanties en met andere netwerken om hen heen.

Daardoor gaan ze anders aankijken tegen hun mogelijkheden om betekenis te geven aan hun leven en toekomst. Ik ga concreet maken hoe dat uitwerkt in relatie tot vraag 1 en 2.

Met de eerste onderzoeksvraag willen we doorgronden hoe ervaringsdeskundige buddy's kunnen bijdragen om dakloosheid te voorkomen en herstel te bevorderen.

Dit onderzoek laat zien dat buddybegeleiding meer betekenis krijgt, wanneer de mensen waar het om draait, de buddy en andere betrokkenen daadwerkelijk samen optrekken. De begeleiding bevordert herstel op verschillende manieren:

Ze geeft vertrouwen en verbinding: de deelnemer heeft een vertrouwd persoon om op terug te vallen.

Ze geeft zeggenschap: de buddy helpt wensen en behoeften te verwoorden en ondersteunt iemand bij eigen keuzes.

Ze geeft ook toegang tot ondersteuning: samen worden voorwaarden en obstakels bij instanties en voorzieningen aangepakt.

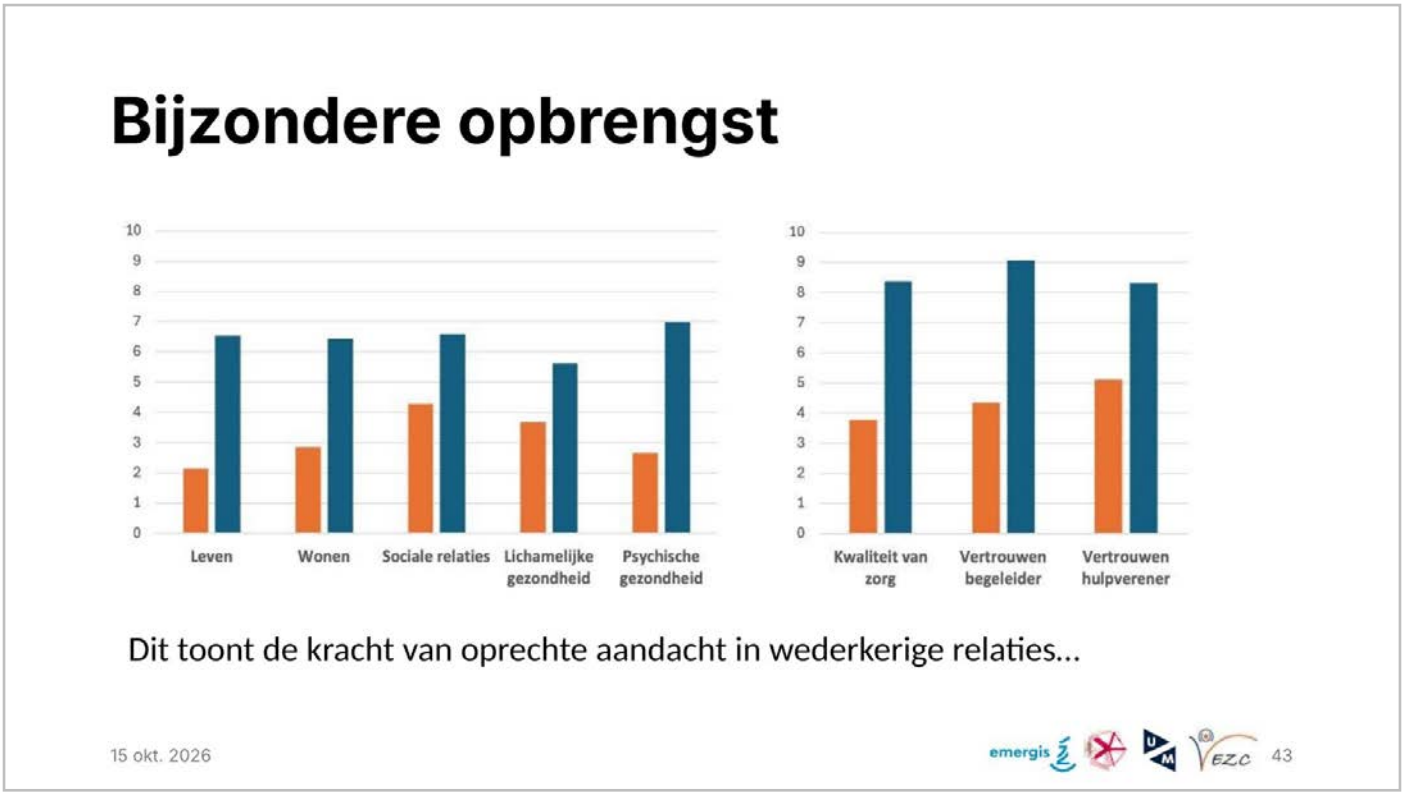
Ze geeft betekenis en meedoen: er ontstaat ruimte voor activiteiten, sociale contacten en een plek in de buurt.

Tenslotte zorgt ze voor continuïteit & betrouwbaarheid: de deelnemers vinden het belangrijk dat de buddy langere tijd betrokken blijft, zodat de ondersteuning niet stopt zodra de eerste praktische zaken zijn geregeld.

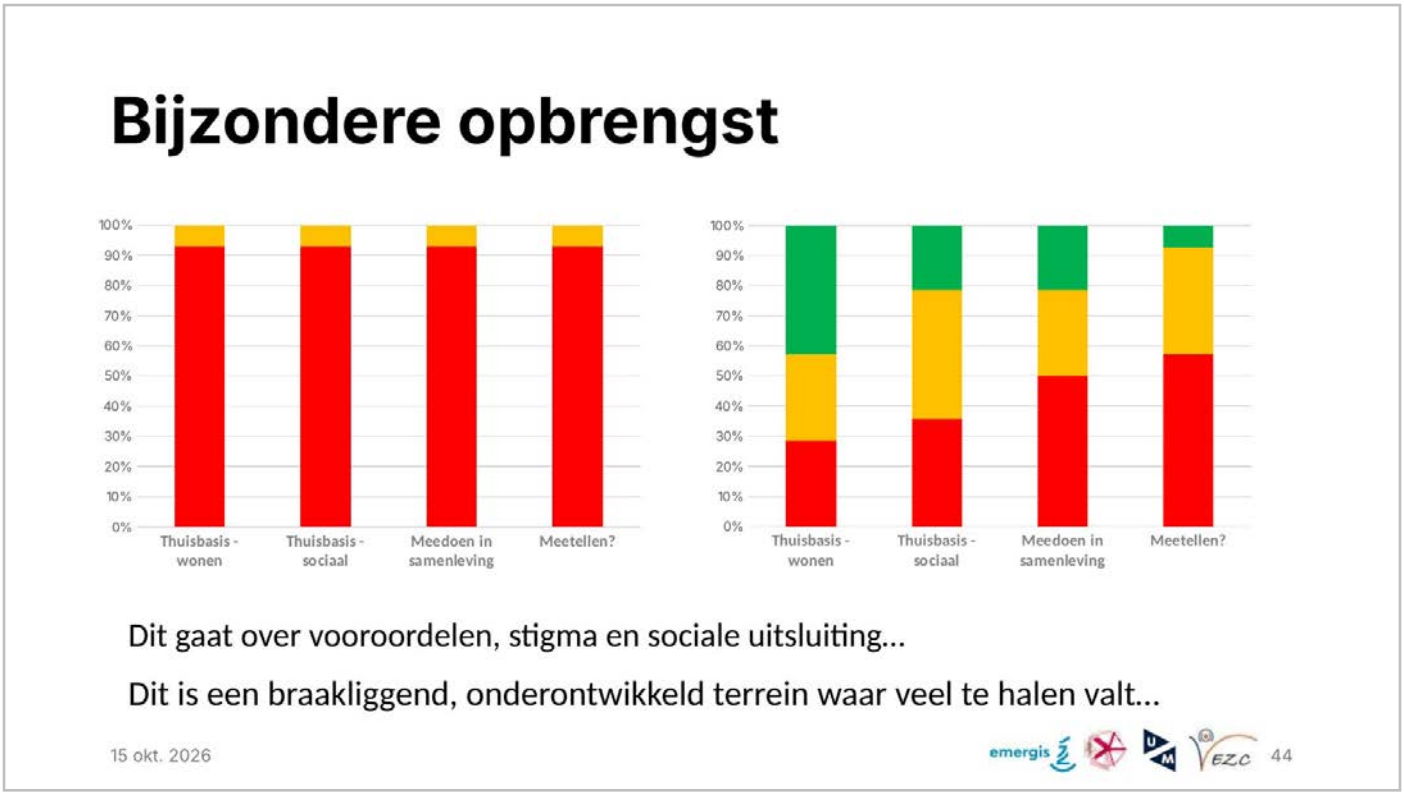
Dus buddy's dragen bij aan herstel door verbinding, zeggenschap en perspectief te versterken. Zo kunnen zij bijdragen om dakloosheid te voorkomen, als het netwerk de maatschappelijke voorwaarden voor veilig en duurzaam wonen weet te borgen. Dus ervaringsdeskundige begeleiding is waardevol en belangrijk, maar het is niet genoeg.

Ervaringsdeskundige buddy's kunnen helpen om werkende relaties te herstellen en uitbouwen. Maar ook als we alle zeilen bijzetten lopen we er tegenaan dat er een enorm tekort is aan betaalbare woningen. Dat raakt jongeren die willen uitvliegen. Maar het raakt de PreDa doelgroep minstens evenzeer. Dan staat MJD met lege handen als ze de maatschappelijke voorwaarden voor herstel in orde willen maken.

Hier breng ik nogmaals in beeld hoe de ervaren kwaliteit van leven en kwaliteit van zorg onder PreDa zijn gegroeid. De oranje en blauwe staven zijn rapportcijfers. Op alle gebieden is de blauwe staaf een stuk langer. De uitkomsten voor de psychische gezondheid, zorgkwaliteit, en het vertrouwen in begeleiders & hulpverleners tonen een spectaculaire groei. Dat heeft weer een positieve uitwerking op de kwaliteit van leven als geheel.

Dit resultaat helemaal bijzonder, als je bedenkt dat slechts 6 van de 14 deelnemers aan het eind van de rit (redelijk) stabiel woonden. Ook op andere levensgebieden waren de maatschappelijke bestaansvoorwaarden nog lang niet gedekt. Dus de ervaren verbetering die we zien is maar deels terug te voeren op echte verbeteringen. Een belangrijk deel van de ervaren verbetering zit in het subjectief perspectief. Dit toont de kracht van oprechte aandacht in wederkerige relaties. Eerder verklapte ik al dat in de coping onder invloed van de buddybegeleiding iets bijzonders gebeurt. De buddy’s bleven langer langszij. Het was vanaf het begin de bedoeling dat de buddy betekenisgeving en zingeving mee zou vormgeven, terwijl de MJD-begeleiders meer over praktische voorwaarden gingen. Dat zien we in de resultaten rechts terug. Als je bedenkt waar de deelnemers vandaan kwamen, is deze opbrengst ronduit spectaculair.

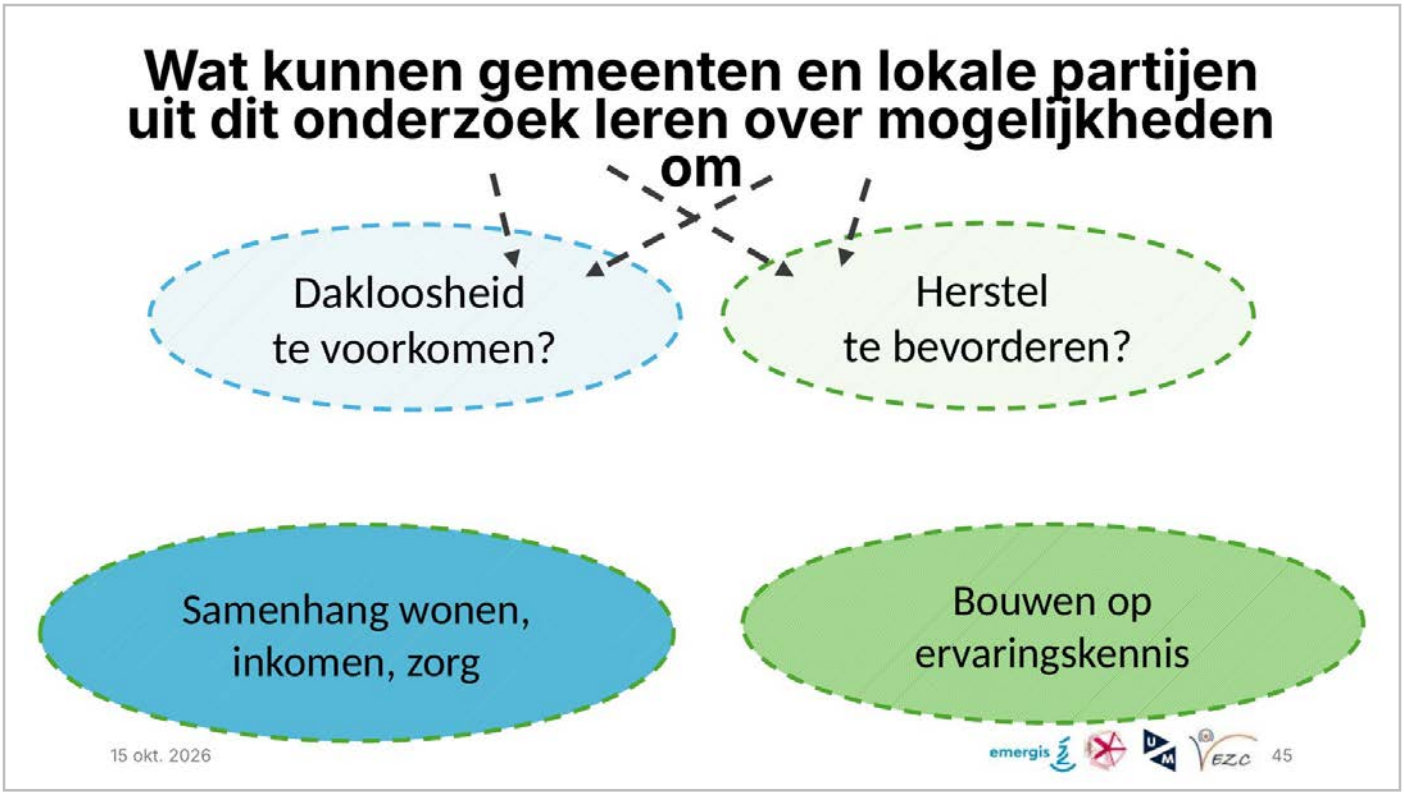
Coline: Deze figuur brengt de veranderingen op het gebied van meedoen nogmaals in beeld.

De rode staven links laten zien waar de PreDa-deelnemers vandaan komen. Onder invloed van de PreDa-begeleiding kwamen positieve ontwikkelingen op gang. Maar het is een pril begin is, want in veel gevallen hebben de deelnemers nog een lange weg te gaan.

Deze staven gaan over belangrijke voorwaarden voor een veilig en zeker bestaan. Het zijn thermometers voor de mogelijkheden om een veilige woonplek te verwerven, een goed netwerk om je heen te verzamelen, gewoon mee te komen op school, de kansen op een (reguliere, vaste) baan. De laatste staaf, meetellen in de samenleving, is een grove maat hoe het weer lukt om hun eigen plek te verwerven in de gemeenschap.

Het oranje en rode deel van de staven heeft veel te maken met vooroordelen, stigma en sociale uitsluiting. Dat zagen we toen we in dit onderzoek de verhalen en ontwikkelingen analyseerden. We zagen dat dat onder invloed van uiteenlopende triggers op allerlei gebieden gebeurt. Dus ondanks de toename van het groene deel, is het grootste deel van de staven rechts nog altijd oranje of rood. Dat is de rekening van het taboe en de gebrekkige kennis in onze samenleving over vroegkinderlijk trauma. Je kunt altijd aan een inhaalslag beginnen, maar het is geen quick-fix. Zo legt dit onderzoek bloot wat ons te doen staat. De patronen en nuanceverschillen binnen de groep geven een inkijk hoe je ervaringsdeskundige antennes op diverse gebieden kunt inzetten. Dit is een braakliggend terrein, waar nog veel te leren valt…

Dus de eerste vraag kijkt naar de betekenis van ervaringsdeskundige buddy’s. De tweede vraag onderzoekt wat nog meer nodig is. Om die te beantwoorden kijken we door een beleidsmatige bril.

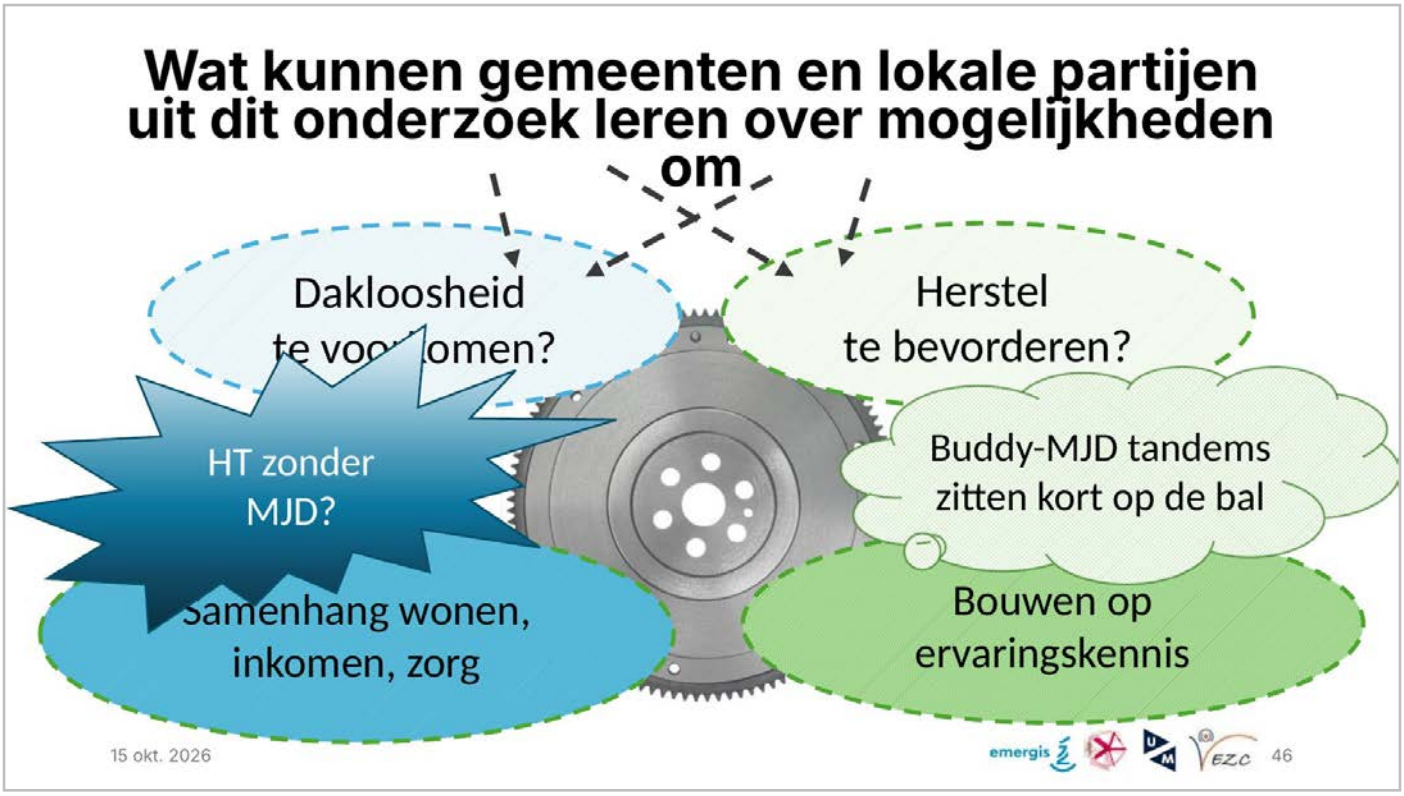
Wat kunnen gemeenten en lokale partijen uit dit onderzoek leren?

We zien dat iedereen ontzettend zijn best doet. Maar toch lukt het niet echt. Nu hebben de Nederlandse gemeenten de belangrijke taak om zorg uit verschillende kaders te verbinden. Dit onderzoek brengt de contouren en de focus hun opgave in beeld.

Het is een ingewikkeld beleidsvraagstuk. Als ik de lessen uit de PreDa-pilot grafisch weergeef, dan zie ik dit.

De pilot laat zien hoe belangrijk en waardevol de inzet van ervaringsdeskundige buddybegeleiders kan zijn. Maar ondanks hun grote betekenis, is de inzet van de buddybegeleiders niet genoeg.

Herstel kan alleen groeien wanneer iemand daadwerkelijk toegang heeft tot de voorwaarden voor een veilig en betekenisvol bestaan. Die opgave gaat verder dan een-op-een trajecten.

We zagen in PreDa-trajecten dat de “buddy-MJD tandems” samen kort op de bal zaten. Maar meestal werd de MJD-begeleiding na een paar maanden gestopt. Dit was zo overeengekomen bij de start van de pilot, omdat het zwaartepunt van de MJD-begeleiding op de maatschappelijke voorwaarden is gericht. Luisterend naar de deelnemers was de regeltechnische focus van de MJD-inzet ook van invloed op de relatie die zij konden ontwikkelen.

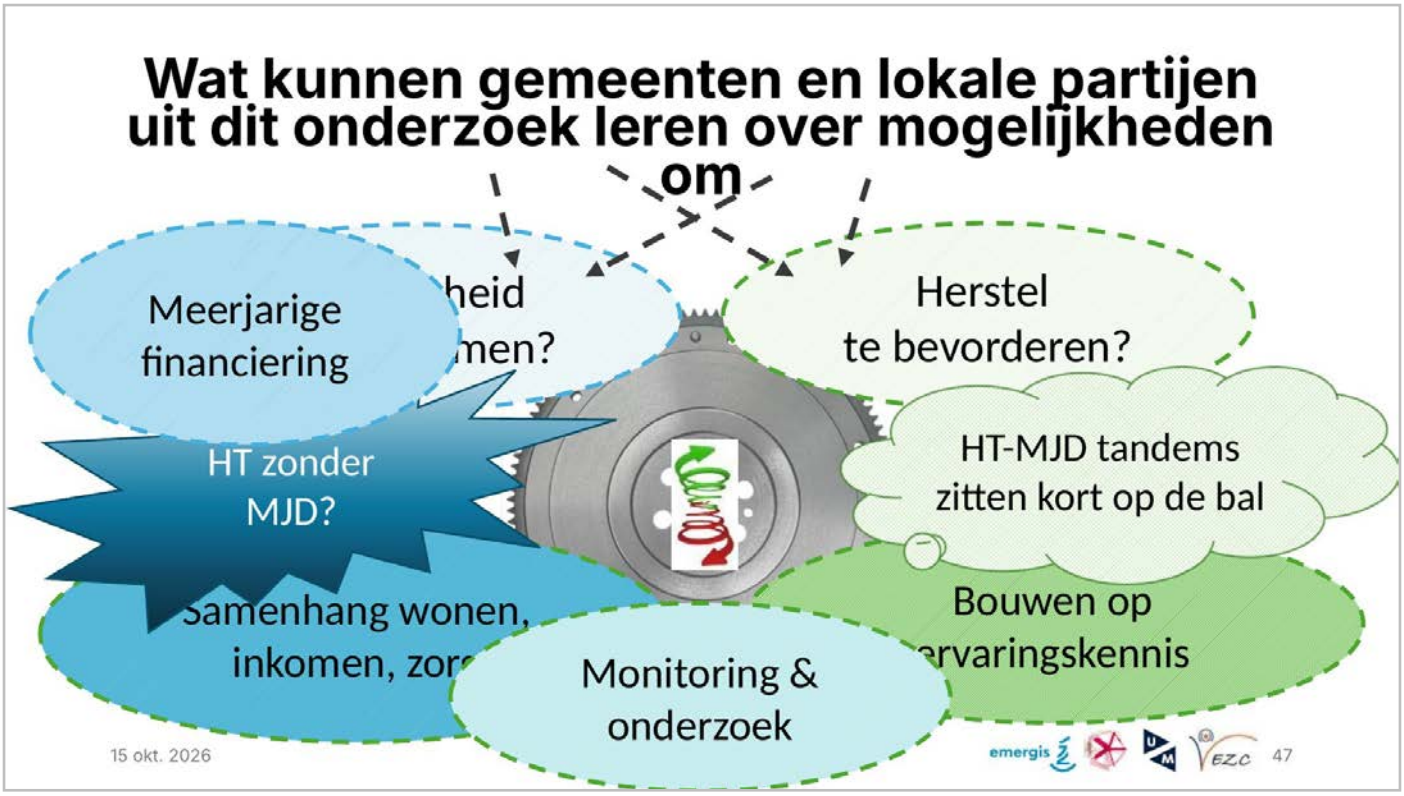
Irene: Als buddybegeleiders merkten we dat het regelen van maatschappelijke bestaansvoorwaarden moeizamer en stroperiger verliep zodra de MJD-inzet was gestopt.

Coline: Veel PreDa-deelnemers hadden het logisch gevonden als de MJD-begeleiding langer was doorgelopen. Op basis van hun behoeftenpatronen kan ik jullie ook gaan vermoeien met een pleidooi voor een bestaansvoorwaarden loket. Maar het interessantste punt uit dit onderzoek is de enorme groei in betekenisgeving door het samentrekken met de buddybegeleiders.

Die vormen naar alle kanten toe een een vliegwiel dat empowerment en transformatie processen voedt. Een bijzondere uitkomst van deze pilot is het vliegwieleffect rond betekenisgeving. In het contact met de buddy ontstond ruimte voor deelnemers om hun eigen verhaal te onderzoeken: wat heb ik meegemaakt, hoe kijk ik naar mezelf en wat vind ik belangrijk? Wanneer daarin iets verschoof, konden ook nieuwe mogelijkheden zichtbaar worden. Meer vertrouwen kon ruimte geven om iets te ondernemen. Een nieuwe ervaring kon vervolgens weer bijdragen aan vertrouwen en een ander beeld van zichzelf.

Dat bedoelen we met een vliegwieleffect: ontwikkelingen die elkaar kunnen versterken. Dat verloopt niet bij iedereen hetzelfde en kan ook weer onder druk komen te staan.

Dus als ik door mijn onderzoekersbril kijk is ervaringskennis een waardevolle bron in aanvulling op andere kennisbronnen. Daarom is het zaak dat we de grote veranderopgave in behapbare brokken verdelen en samen on onderzoek gaan wat ertoe doet.

Als ik me dan verplaats in het perspectief van bestuurders en beleidsmakers, dan snap ik goed dat deze groep hoofdbrekens geeft. Om heel veel redenen.

Zo is er al heel veel gezegd over mensen met onbegrepen gedrag, maar als we het daarbij laten groeit deze groep ons boven het hoofd.

Als we hier tekortschieten, laten de groepen die meest gebaat zouden zijn bij goede ondersteuning opnieuw aan hun lot over. Dat moet je als gemeenschap niet willen.

Maar gelukkig zijn jullie allemaal gekomen! Het mooie van de denkwijze in de PreDa-pilot is dat die de richting van de ontwikkelingen in de spiraal keert: van onmogelijkheden naar mogelijkheden, van groei naar herstel. In feite is het een nieuwe manier van denken en doen. De benadering helpt om controle- en verantwoordingscycli rond symptomen en risico's los te laten. Ze ondersteunt om samen op onderzoek te gaan wat er echt toe doet. Wat werkt wel? Zo kan deze denkwijze helpen om kansen en mogelijkheden te verrijken.

Irene: Deze bevinding brengt ons bij een vervolggedachte, nl. zou een manier van werken waarin we ervaringen en betekenisgeving samen onderzoeken, ook gemeenten en andere betrokken partijen kunnen helpen? Bijvoorbeeld om beter te begrijpen waar ondersteuning aansluit, waar die vastloopt en wat er anders nodig is.

Die toepassing is een richting die we op basis van de pilot zinvol vinden om verder te onderzoeken. Vanuit onze verschillende rollen geven we betekenis aan wat we zien. De één ziet een huurachterstand, een ander psychische spanning of een gemiste afspraak. Die interpretatie beïnvloedt wat we vervolgens doen. Daarom is het belangrijk om onze perspectieven naast elkaar te leggen en te blijven vragen: wat betekent deze situatie voor de persoon zelf? Wat begrijpen we beter door diens ervaringen? En welke aannames moeten we opnieuw bekijken?

Coline: Als je deze opbrengst door een mensenrechtenbril bekijkt, dan vraagt deze beleidsopgave ook dat we blijven monitoren wanneer het systeem vastloopt. Het monitoren van langdurige hersteltrajecten vraagt langdurige financiering. De toets is wat inwoners daarvan merken: kunnen zij veilig blijven wonen, krijgen zij meer zeggenschap en ontstaat er ruimte om hun leven op te bouwen?

Als we dakloosheid echt willen terugdringen en voorkomen, hebben we een drietrapsraket nodig:

De raketbasis is de erkenning dat dit een ingewikkeld beleidsvraagstuk is dat we niet ‘even’ kunnen oplossen. We zien dat we met gangbare benaderingen steeds vastlopen. Dit onderzoek laat zien hoe ervaringskennis kan helpen om kansen te verrijken en de spiraal bergaf te keren. De opbrengst is sensationeel. Daarmee kunnen we veerkracht versterken van de mensen waar het om gaat en van de systemen om hen heen.

De raketkern bestaat uit buddy-begeleiding. De PreDa-pilot laat zien dat buddy-begeleiding een vliegwiel kan zijn om empowerment en transformatieprocessen te voeden. Dat geeft meer vertrouwen, eigen invloed, verbinding, en toekomstperspectief. Maar buddy-begeleiding alleen is niet genoeg.

De raketkop gaat over de faciliterende rol van gemeenten. Hun verantwoordelijkheid dat de zorg uit verschillende kaders aansluit is heel breed. Daarbij gaat het om de aansluiting tussen inkomen, wonen, ondersteuning, zorg en preventie.

De resultaten van deze pilot vragen dat gemeenten ondersteunen dat werkende buddy-begeleiding parallel oploopt met werkende voorzieningen en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat vraagt cultuurverandering. Wat voor een samenleving willen we zijn?

Dat maakt duidelijk waarom de raketbasis nodig is: deze pilot laat zien dat we er met een-op-een trajecten niet komen. Het is zaak dat we z’n allen aan de slag gaan met ons begrip en onze kennis over vroegkinderlijk trauma, psychisch lijden, dakloosheid en herstel.

Dus het is belangrijk dat herstelondersteuning en bestaanszekerheid samen oplopen. Deze tekening laat zien dat de drie onderdelen van de raket nauw met elkaar samenhangen. Want wonen en bestaanszekerheid geven ook ruimte voor herstel. Herstel kan alleen groeien wanneer iemand niet alleen steun krijgt, maar ook daadwerkelijk toegang heeft tot de voorwaarden voor een veilig en betekenisvol bestaan.

Raketbasis: Begrijp het vraagstuk samen, met de ervaringen en betekenisgeving van de persoon als belangrijke kennisbron.

Raketkern: Maak herstel-ondersteunende buddybegeleiding mogelijk, in samenspel met andere ondersteuning.

Raketkop: Organiseer samen toegang tot veilig wonen, bestaanszekerheid en passende voorzieningen.

Tot nu toe waren de buddybegeleiding en buddy-MJD tandems vooral gericht op het gele deel van de raket. Maar zonder lanceringsbasis gaat de raket niet de lucht in. Als we de systeemhindernissen willen opruimen, zullen we ook een raketbasis moeten bouwen. Dat laat het antwoord op de tweede vraag zien.

Dus als we dakloosheid bij de wortel willen aanpakken, moeten we erkennen dat het een ingewikkeld beleidsvraagstuk is. Dat vraagt bereidheid verder te gaan dan de gangbare benaderingen. Het nodigt uit om bronnen van ervaringskennis aan te boren & nieuwe wegen te bewandelen om kennis te ontwikkelen!

David: Dankjewel! De opbrengst van deze pilot geeft genoeg stof voor discussie! Daarom stel ik voor dat we nu van de pauze gaan genieten! Om 10 voor 3 verwacht ik jullie weer terug.

Coline: Hiermee sluiten we een mooi stuk onderzoek in Zeeland voorlopig af. We hebben de bijzondere opbrengst gedeeld.

De cijfers en patronen sluiten ook goed aan op mijn proefschrift. Deze pilot laat opnieuw zien waarom het ingewikkeld is en we steeds vastlopen. Maar omdat we doorgaan met zoeken komen nieuwe mogelijkheden aan het licht. De branding loopt als een Leitmotiv in mijn onderzoek. Ze symboliseert de bijna oneindige veerkracht van mensen en systemen. Sociale leerprocessen gaan altijd door….

Coline: Mijn proefschrift draagt de titel “Fair Space: Social pathways toward thriving for all”

Daarin verkennen we hoe we een samenleving kunnen ontwikkelen die een redelijk bestaansperspectief biedt voor iedereen. We kijken vanuit een positieve insteek naar mogelijkheden en wegen.

Het artikel van Simon, waar ik bij de succesvolle voorbeelden verwijs, heet

(“Shaping conditions: recovery of a homeless man with severe mental illness in a modern welfare state.” https://doi.org/10.1007/s40737-023-00368-x)